КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

ЕРА, 7 август, 1969 шу.
№ 94 (4731)

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІайн обкома, Нохч-ГІалгІайн АССР Лаккхечу Советан Министрийн Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДУЬЙЛА

БАЬЦАДААРАШ ДУКХАГІА

Республика колхозашкий совхозашкий хІинз сиздаь чуэцаш латт баьцадаараш. Тикешка, парекашка дешна дуккагІа хул кер да помидораш, нарсаш, кабуц, хьалха хьайбаза хоартолаш, иштта кхы а. Уж ханнахьа къахьегамхошка дІакхачийтара тІегІерта къахьег баьцадаараш кхедараш, дукхача торговле организацеша. Вай республика цхьадолча боахамаша дика опыт Іоальй баьцадаараш кхедара. Цхьех а Грозненски районера I Мая цІерагІен Сунженски районера XIX-ча партсъезда цІерагІен йола колхозаш. Цар продукци кхечIоагІа хоатташ а эцаш а я. ХІара шера цу боахамашта боккха пайда бовл баьцадааращ кхедерах.

Грозненски района цхьадолча боахамашкара баьцадаараш кхедараш хІинз чуийна къахьегаш ба сихен дикан баьцадаараш чуэцера а, хІьата уж ханнахьа потребителашка дІакхачийтара а. Района хІера боахама денни буси ассортиментага кьежина баьцадаарийн нормаш оттаьяй. БІарча район хьвайцена баьцадаараш дІачуделара план кхоачашъю.

Массанахьа а хьалаца мегаргдолаш гІулакх да цу районерча «Юбилейный» совхозе дІадоладьр. Цига вІашагІьехкай баьцадаарешта сортировкен упаковкен ера лаьрххІа йола звеньяш. Из цІоагІа пайдане да.

Цу тайпара баьцадаараш кхедара болх дика вІаштІехьбаьнкхаа моттигаш кхы а я вай республике. Цхьабакъда, баьцадаараш кхедара гІулакх дуккхача боахамашка цІенхашта тоаде дезаш да. Во вІаштІехьбаьнкхаб баьцадаараш кхедара болх Ачхой-Мартана, Урус-Мартана, Шелъа районашка, хІьата Гудермеса, МалгІабика, Шелковской, Надтеречни районашкарча боахамаша шоашта тоъал а Іалашдац баьцадаараш. Цудулъа республико кхоачашъяц баьцадаарийш кийчдара план.

Дукха кхоачамбоацераш нийслу баьцадаараш чуэцача болх нийса вІаштІехь ца баккхар бахьан долаш. Укх деношка дукха нарсаш телхай Сунженски районерча XIX партсъезда цІерагІча колхоза уж ханнахьа дІачуяла моттиг ца нийслуш. Ассински консерви заводо дІанийцаац сов я, аьнна, хІьата уж дІалулга вІаштІехьдаьнадац горплодоовощторга Сунженски приемни пункта а.

Иштта дукха кхоачамбоацераш нийслу сом кийчбеча а. Дукха сом дІаккуьнйт вай республико кьаьча районашка. Цхьабакъда, машиначахьа кулгалхоша ханнахьа кхоачашъяц заявкаш. ВагІнаш ханІахьа хьа ца елар бахьан долаш сом телха моттигаш дукха я. Цу тайпара хьал кхы дІахо ла мегаргдац.

Дукха ха йоаццаш КПСС обкома бюро решене тІа белгалдаьккхад, юртбоахама министерства, консерви промышленноста треста, «Грозвино» объединене, колхозийн совхозийн кулгалхоша баьцадаараш кхедара вертІа терхо еш ца хилар, хІьата агротехника тоален производствана дІахо специализаци арен вердо тІа баьцадаарийн хьуекьам пакхбара мероприятеш вІаштІехь ца яхар. Дукхта баьцадаараш талх уж шийн ханнахьа гул ца дар, торговле организацеша дІа ца дехьийтар, чанк ца далийтар бахьан долаш.

Къахьегамхошта мал зиша баьцадаараш ІалашдІара гІулакх Іальмате бокхза ловрзІам болаш да. Соахкара гІалатеш дувлийта йиш яц укх шера. Партийни организацеш, моттигерча Советий исполкомаш дехкарийла а баьцадаараш кийчдара балха дениъ тергъо я. ШерагІа йоаржае езе ахаркошта юкъе социалистически къ, лоарІамерча моттигашка хьожае езе толашагІа йола кадраш, шерра пайда эца безе дикагІча опытах. ЧІоагІа лоарІама да кхешнара доагІаш прилавкага баьцадаараш кхоачаргдола гІулакх вІаштІехьдаккхар. Из вай республика хьалацна кийцца да йиш йолаш да. Цо торо кулийтаргъя баьцадаараш эша ца дамийта а хІьата вІалле телха ца телхаш къахьегамхошка дІакхачийта а.

Юртбоахама Министерство, КПСС горкомаш, райкомаш, Советий исполкомаш дехкарийла я баьцадаараш кийчдара планаш кхоачашъяра ца кеддаш тІеьоъиам лоаттабо, кхоачамбоацераш дІадоаккхига боахамий кулгалхошкара цІенхашта хьадеха.

Торгови сете хьачутелача баьцадаарийн дикал лоза хул ахаш потребителаш леткъаш дукха моттигаш нийслу. Дукхача боахамашка во вІаштІехьдаьнккхад баьцадаарашта сортировкен калибровкен алга. БелгалдаьнгІа дезаш да цкьаькхе гІулакх а. Соахка колхозашкара, совхозашкара мидьача баьцадаарех боегІаш бола мах дІатийнабец учет телхаяр бахьан долаш. Из гІулакх ла мегаргдац. Потребителаша а поставщикаша а цхьатерра кхоачашде деза шоай декхараш.

ХІинз керттера термен тІабакийта безе сихон доа ца деши баьцадаараш чуэцера, Іан эмалаль уж шортта хургдолаш кийчдера.

Юртбоахама Министерство, консерви промышленноста трест, «Чечингсельстрой» трест, «Южтехмонтаже» Грозненски участок, торговле министерство, Респотребсоюз дехкарийла я еррига безаш, овощехранилищеш, холодильникаш бокъонца кийчъе.

Къахьегамхоште дуккагІа хинийта дика баьцадаараш, сомаш!

«Грознерго» предприятента юкъе йоккагІчарех цаІ я № 3 йола «Теплоэлектроцентраля» коллектив. В. И. Ленин ваь бІаь шу дузача денна сийленца накъабахара къахьегама вахте эттача ТЭЦ-а болхлоша доаккхий социалистически декхараш тІаийцад.

Шоаш тІаийца социалистически декхараш толамца кхоачашду ТЭЦ-а болхлоша, инженерно-технически болхлоша, гІулакхерча наха. Укх шера хьалхарча ворхІ бетта потребителашта электроэнерги дІахецара план 106,2 процент кхоачашъяьй цар. ХІьата йІоахалo энерги йиккхара задани 104,8 процент кхоачашъяьй. Ер шу доладелча денз цайнах лаьрхІачул совгІа кхоъ электроэнерги 950 эзар киловатт-сахьати доагор 8,4 тоння да.

Ухе шера план хавал хьалха кхоачашъяра лоаттабеча къовсаме дизза дакъа лоац котельни цеха къахьегама ветеран П. С. Бычков керте латтача смене. Цо цига болх бу 23 шу да. Цу шерашка 20 совгІа къона специалист хьалкхеваьв цо. ХІанз шийн балха говзал, опыт дІалуш ва из керда балха веначa А. Андрианова.

Дуккхача шерашка хьинаре къа я хьегаш, локха къахьегама толамаш дазарех ТЭЦ-а болхлоша чІоагІа лоархІаш сийлен я котела машинист Е. Д. Гурбэ. Массала а нийса лелаІ цо технологически режим. Иштта дика къахьегаш ба цига смена начальник В. Рябцева, йоккхагІйола аппаратчик Н. Богданова.

Теплоэлектроцентраль болх бе йолаелча денз цига къахьегаш я В. И. Рябцева. Хьинаре къа а хьегаш, цо толамца чакхъяьккхай химико-технологически техникум. ХІанз из опытни специалист лоархІаш я. Цун смена массала а социалистически яхье хьалха латт.

Къахьегам нийса вІаштІехьбаккхарех ритмично дІабода теплоэлектроцентраль коллективан болх. Цу дакъе чІоагІа йоккъостам ду цария лабораторе болхлоша, коммунистически къахьегама ударникаша. Царех ва С. Насуханов. Ше бахьан долаш цкъа балха тІа хьовзам хилийтац цо.

ДІахо йодача хана кхы а дикагІа къахьегаш, В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна сийленца накъабаха лерхІ энергетикаша.

СУРТА ТІА: болх беш ва коммунистически къахьегама ударник С. Насуханов.

Д. Васильева сурти тексти.

ЦУН СИЙ ДОВРГДАЦ

1952 шера шера Вовк Александр Иванович Грозненски № 2 йолча гІишлон материалий комбинате балха. ХІинз № 1 йолча цеха эггара йоккхагІча кольцевой пешко цу хана цхьа оборот марр яцар. «Хала ха яр из, — йоах Александр Ивановича, — цхьаккха тайпара механизмаш яцар, производства дарріга балташ кулгаца дора. Лоацца аьнча, хала дар хьалаш». Цхьабакъда Дай-мехка тІема цІерех юккъе гІояла чакхаьнна вола къона коммунист (1944 шера денз ва из КПСС член) Александр Иванович халонех бІу къожабаь тІехьашна валанзар. Е хьалзаоа цо доаш е яцар уж халонаш.

1916 шера Кизлярски района Цветкова аьача юрта ахархочун Вовк Иван Дмитриевича дезале ваьа Вовк Александр. Дукха дезал бар Александра да: 14 саг. Цхьабакъда боашам-м зІамига бар: цхьа эсала етти гІийла" товри. Дас бІьахийча нахагара арендах ийцача лаьттан къегина гам тІа юара хьежиІаш. Дезал халла Іаьгара баккал мера хилацар цу чІегнига тІара чудаьккхарг. Хала дар дезна дезал кхоъба, тІадуехачунда Іалашбе. Цудулъа зІамига волча хана денз къахьегама дукъ кан доагІа Александра. БІьахийча наьха Іаьсийн говрашт доржаду, юьй тІа бохк бу. Цхьабакъда школе деша гІолга цІеккха а дагара далацар Александра.

Дайша боацача, дикаш чІоагІа тешаеа деки ненаси комсомоле ца вахийташ юзаеттар Александр. ХІьата а юрта дикагІбоача активистех вар из. 1929—30 шерашка колхозаш вІашагІйоахаче хана комсомольцашца цхьана юрта Совете за тІа ухар, кулакаш гучабета доккха новкъостал дора. 1930 шера шийн йиккерашка Ксенецен Антонинайца цхьана колхозе дІаэзваьлар Александр. 1937 шу хьатІакхачалца шийн низ ца кхобеш къахьег цо цига. Цул тІехьагІа кхаь шера Советски Эскаре гІулакх даш хул Вовк Александр. Цигара цІаьача «Красный молот» заводе балха юкъебогІа.

1941 шера немецки фашисташ тІйацача балаех вайа летача гІом тІа вода Александр. Хьамсара Даьхе, кортамукъале лора еш немецки фашистех мийра лат. ТІом чакхбаьлча Грозне цІа а вейа № 2 йолча комбинате балха вода. Юкъьанца тайп-тайпара балхаш деш хул ноа. Вовк. Шийн низ ца кхобеш къахьегаш, моллагІа шийна тІадилла гІулакх сихем цІенен чакхдоаккхаш, норма тІехкхоачашъеш хиларах кестта белгалвоал Вовк Александр Иванович.

Болх бошшехьа слесара говзал Іомаю зІама за ловча зІамигача сага. Слесаралла болх бе из волавелча дукха ха эпалехьа гучадоал кулгалхошта Вовк лакха говзал, хьинар долаш волга, цудукьа механически цехе мастералла хьожаву из. Из дукха дийша ца хиларга хьежача бехктохамен ханна бокх бар цунга къахьар. Цига а хьинаре къахьег Александр Ивановича.

Цун йоккха белха опыт, хьинар, дикал дика доазача кулгалхоше дукха ха елаотьа эггара бехктохамегІча участие хьожаву Вовк Александр. Ер нийслагІа шу да комбинате эггара йоккхагІйолча кольцевой пешка тІа кирпичкаш йотташ из вола.

Ше дІа мел кхьачача шийн дІакхераш шийтара дІадехарa дика кхетадеш, даим хьоххама къахьегаш чаккхвоал Александр Иванович. Даим тІехкхоачашъю цо шийн норма.

Дукхха къона болхлой Іомабаьб, хІинца а тІехь Іомабу Александр Ивановича, боккхача безамца дІалу цо шийн балха опыт. Иштта цо Іомабаь ба хьинаре къахьегаш бола садчица ноа. Гриценко, сушильщица Н. Крымова, обжигальщикаш В. Старчикова, Д. Мартыновский, И. Гурьев, иштта кхы дукхабараш. Шоай хьехархочул тІехьа ца биса гІерташ къахьег цар, тІехкхоачашъю нормаш.

Александр Иванович мастер хиннача хана, цун цехе цхьа зІамига саг вар болх беш. Новкъостешца айхьеза вар из, дукха балха тІехьавуьлар е вІалла хьагІацар. Лоацца аьнча, чІоагІа ахало саг вар из. Цудукъа цхьаьне а шийн сакне дІаэца тигацор из. ЗІамига саг баккхьарча, нийсача новкъа ваккха гІерташ кІазига къахьегамзар Александр Ивановича. ДІакхетавир цо из иштта вила мегаргвоацилгах, бокъонца безам болийтар къахьегамах. Цун гІехьагІа цеха хІинза латтача болхлошта нийсса къахьега вухлар Таланцев Василий. Дукха ха эпалехьа шофера курсаш а яьха, шийн дезалца Тюменски областе дІавахар из. Цхьабакъда Александр Иванович вицлац Василена. Шийн да мо лоархІ цо из, дег тІара беркал яхаш кьахаташ кхуьйт цо къахьегама накъха тІа валаккхинц Александр Ивановичага.

Наьха саммаш дика йоэзац, безаме, Іиморзза, эишача новкъоста оагІув хьеллаца кийча вай Александр Иванович. Нагахь санна сагага бала кхаьчача гІайгІане хуя из, хІьата цунга ала хова доц, де новкъостал а кореда оагІа. Цудукъа дукхаеза из ковкъосташта, массане сий а ду цу сибарерча безамечча сага. Ше комбинате болх беш ахкхача хана шийн доалаьча хІемах санна производствах дог лозаш, шийн а коллектива а сий айдар дукъа къахьегаш хьавенав Вовк Александр Иванович. Ше болх беча заводе юкъерча вахаре а доккха дакъа лоац цо. Из юкъе воацаш цхьаккха юкъара мероприяти дІаьоац цига. Цул совгІа комбината партийни бюрои халкъа тІахьожама группан член а ва из. Дукхаза № 1 йолча цеха партийни организаце секретарь хиннав Александр Иванович.

Дуккхача хана денз хьинаре къахьегаш балха тІа лакха къахьегама толамаш доахаш хьаьоагІаш хиларах партеи правительствеи совгІа мах а беш, 1966 шера 26 июле вай мехка лакхагІдола совгІат — Ленина орден елар Вовк Александр Ивановича. ХІинз шийгара дукхагІа дІадевргдолга кхетаду Александр Ивановича. Еррига уйла, низ тІабахийта къахьег цо. Даим лакха хул цун хьоннамаш. ЦІаккха йоврагІйоацаш комбината сийлен Книжка тІа, иштта сийлен Доска тІа дІаязъяь Александр Ивановича цІи.

Халача пезарех цамогаш а хинна дуккхача хана метта элларах 1968 шера № 1 йолча цеха воккхагІдола кладовщик ву Вовк Александр Ивановичах. Цунах тешам беначча коммунисташа юха а цеха партийни организаце секретаралле харж из. ХІанз а тІехь цеха балха хьажабеча цхьаккха говзал йоацача къоннена болхлошта доккха новкъостал ду Александр Ивановича.

В. И. Ленина юбилейна кийчочча хана цеха коллектива лакха толамаш доахача дизза дакъа лоац Александр Ивановича. Цу дакъе лакхача боарамах лерабу цо накацара кхетама болх.

А. ЛЬВОВА,
оремстроймaтериалий Управлене къахьегама отдела инженер.

Ахархой яхье бувл

Грозненски района «Горячеисточненский» совхоза юкъе района ахаркой яхье чакхьялар.

Яхье оттельче бокъонех технически хьелага хьежжа мах а бу, баллаш а оттаю. Цудукъа дарх хІара механизатор шийн трактор дикагІа яръа кийчъе гІерташ хилар а. ХІара механизаторa бІаь метр бІеьза бола юллъенцера цхьаьца боал бекиза безар. Берига боал тай техача санна нийсен чакхбаллаца 22 сантиметр кІоаргал долаши хиларах пхи балл оттайора. Лоадем боццаш дале е гІалат далийтарал баллаш кІезигйора.

БоккхагІча судьяш хоамах лаьа дІайолаьйр механизаторашa. Юкьаьнцара бІаь метр чакхъьялар. ТІаккха цаІеш топамо гІозбехар. Салгириев Іаьла — Староюртовски коа тІарча овхезарий совхоза тракторист шийна лерагІдамначов чІоагІа раьза хилар бІергагуш дар. Цо баьнокхе юлльенцера боал тай техача санна нийса бар, оахам шера дар. ЛоархІа хьожа а хьожаш тохкам бйчуп тІехьагІа хьалхерча боалаш комиссе цунна оттаю лаккагІара балл — 5.

Эггара дуккагІа баллаш ІаІр Салгириев Іаьлий. Цун техникан йолча бІаь балла тІаккийтар оахамех йола — 96 балл а. Еррига а шн бІаь балл яккхе йиш йолча моттиго 196 балл лыкхар цо. Салгириев Іаьлак «1969 шерера Грозненски района дикагІа волa ахархо» яха цІи тиллар.

ШоллагІа моттиг яьхьар цу совхоза трактористага Бетеркиев ТІапийга, кхоалагІа моттиг — «Горячеисточненский» совхоза трактористага Явочкин Михаилага.

Яхье котбаьннарашта районни юрта боахама производственни управлене цІерагІа Сийлен грамоташи маьхере совгІаташи делар. Церах хІаранна Владимир Ильич Ленина бюст елар.

Командни хьалхе яьхар Староюртовски коа тІарча овхезарий совхоза трактористаша. «Урожай» ДСО районни комитета цІерагІа командена дІаелар цІо хьаммелии керара хара тела кубок.

В. ЕВДОКИМОВ.

СУРТА ТІА: Староюртовски совхоза керттерча агронома Федорова лоацаш доах яхье котбаьннача ахархошта: трактористаш Салгириев Іаьлийнеи (юкъерваp) Бетеркиев ТІапийнеи.

В. Юнцевича сурт.

КПСС ДЕЛЕГАЦИ РУМЫНСКИ КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ X СЪЕЗДЕ ЯХАР

Румынски коммунистически парте Центральни Комитето эхарца РКП X съезде 5 августа самолетаца Москвера Бухаресте яхай КПСС ЦК секретарь К. Ф. Катушев керте а волаш йола Советски Союза Коммунистически парте делегаци.

Делегацена юкъе ба КПСС ЦК член, Белоруссе КП ЦК шоллагІа секретарь Ф. А. Сурганов, КПСС ЦК член, КПСС Хабаровски крайкома хьалхара секретарь А. П. Шитиков, КПСС ЦК член, СРР-ра СССР посол А. В. Басов.

(ТАСС).

БУХАРЕСТЕ ДІАКХАЧАР

БУХАРЕСТ, 5 август. (ТАСС). Тахан Бухаресте кхаьчай Румынски коммунистически парте X съезде дакъа лоацаргдола, КПСС ЦК секретарь К. Ф. Катушев керте йола Советски Союза Коммунистически парте делегаци.

РОССЕ КЪАХЬЕГАМА ГІА

1969 шера хьалхарча ах шера РСФСР халкъа боахам дегІабоалабара пачхьалкхен план кхоачашъяра итогех

В. И. Ленин ваь 100 шу дизача денна а боагІара накъабахара яхь а лоаттаеш Российски Федераце къахьегамхоша. Йоах РСФСР Министрий Советерча Центральни статистически управлене хоамо тІа. Укх шера хьалхарча ах шера экономикеи культуреи дегІайоалача халкъа вахара хьал — торо лакхъеча дІахо а толамаш дахъхал. Продукцена реализаци арен изделей керттера дукхагІдола тайпаш арахецареи ах шера план тІехкхоачашъяьй. Промышленни производства боарам хьалхарча ах шера — соахка цу хана хинначул 6,7 процент лакхбеннаб.

1968 шера хьалхарча ах шера хинначул промышленноста керттерча доакъоша дукхагІа лакхйир: электроэнергетика — 11 процент, доагора промышленность — 3 процент, Іаьржен бас болен металлурги — 5 процент, химически мехкдаьтта химически промышленность — 10 процент, машинаши металлах хІамаши яр — 12 процент, хьун, дахчах хІамаш ю, целлюлозно-кахьата промышленность — 2 процент, гІишлошъю хІамаш хьаю промышленность — 2 процент, ейга промышленность — 6 процент, кхачан промышленность — 3 процент. Промышленни продукцие юкъарча боарамах культурно-бытовой болхамаи доача гІулакхашта лаьрхІа хьадаь товараш — 12 процент.

Планированеи экономически стимулированеи керлача система тІа аьхача предприятеша продукцена реализаци яра план тІехкхоачашйир. Пайда эпара плана иштта кхоачашйир. Хьалхара ах шу чакхдалалча хана кердача системах болх беш яр 20,2 эзар предприяти. Цаь арахийнаб республика промышленни продукцех 80 процент совгІа продукци, 90 процент гаргга пайда а бьккхаб.

ДукхагІча республикай, краяй, областий промышленносто продукцена реализаци яра план кхоачашъяьй. План кхоачашъянзар Калмыцки АССР, Алтайски, Красноярски краяша, Иркутски, Томски, Кемеровски, Новосибирски, Пермски, Камчатски областаша.

Промышленносте къахьегама овсарле 1968 шера хьалхарча ах шера хинначул 4,8 процент лакхъеннай.

Республика ахархоша, йоах дІахо РСФСР ЦСУ хоамо тІа, толамца кхоачашдир культураш бІаьсти зІаер. Уж дІаера план чІехкхоачашъяьй. Планах лаьрхІа хинначул дукхагІа дІадийнай кІа, гречиха, дуга, хьажкІаш, гидуаргаш. Іан бІаьстии Іалаьмате во яр бахьан долаш дайна гурахьа дІадийна кІа дикка докккхача лаьтта юхадІадийр. 1969 шера хьункъаргІелаш еррига юртбоахама культураш дІайийна лаьтта 122,1 миллион гектар хилар.

Дукхача районашка деш да йод хьекхаши доокъар кийчдеш ду балхаш. шерна даржаш латт хлат чуэцилга.

Доахан, шура, фуа, тха, бекх бу пІокаш, доккхий нахьараш пачхьалкхено эцара ах шера йоагІа план кхоачашъяьй. Цхьабакъда колхозийн совхозийн цхьадолча дакъо пачхьалкхенга хьайбай цхьайоза продукташ йохкара план кхоачашъяьяц.

Юртбоахама производство технически Іалашъяр дІахо дихьар.

Шера юкъера лаьрхІача болхлоши гІулакхерча нахеи доакхда алапи 1968 шера хьалхарча ах шера хинначул 4,5 процент лакхделар. Колхозхошта къахьегамах луш дар 6 процент гаргга лакхделар. ГІишлош еча, ремонт-гІишлон балхаш деча, гІишлон материалий промышленноста предприятешка болх беча юкъера алапи доагІача категорех болча болхлошта алаци лакхде доладаьд.

Боккхача боарамца хьалъяй нах чубахен культурно-бытовой гІишлош.

РСФСР ЦСУ хоаиц тІа иштта белгалдоаккх бахача наха деш доала бытовой гІулакхий боарам лакхбалар, деш дола медицински гІулакх тоалалар. Республике дІахо а дегІаера халкъа образовани культуреи.

(ТАСС).

Толамаш лохдалийтац

В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна къахьегама совгІат кийчдара яхье баьнача «Горскнефть» НПУ мехкдаьттахошта доаха толамаш дог гІоалоахаш да. ДІадахача шера хьалхарча ворхІ бетта доаккхаш хинначул 23 процент дукхагІа мехкдаьтта даьккхар укх шера цу юкъа, хІьата газ 68 процент дукхагІа. Укх шера ворхІ бетта планал совгІа управлене коллективо даьккха «Іаьржа дошув» 10 эзаьдел я.

Лохдалийтац уж къахьегама толамаш август бетта а. Хьалхарча пхе ден задани тІехкхоачашъяьй. Планированеи экономически стимулированеи керлача системах болх беча управлене коллективо дІадахача шера хьалхарча ворхІ бетта хинначул 25 процент лакхъяьй къахьегама овсарле укх шера цу юкъа. хІьата хьадоаккхача мехкдаьттагеи газагеи дІадода мах 20 процент лохбаьб. Из бахьан долаш планах лаьрхІачул совгІа пачхьалкхена баь пайда 69 эзар сом да. Иштта кхояьй 2 миллион киловатт-сахьат электроэнерги.

Хьадоаккха мехкдаьтта совдаккхара дукха мероприятеш чакхйоах мехкдаьтта промыслови управлене. Мехкдаьтта «тІоаналашта искусственни низ тІалоаттабеш» рах планал совгІа даьккха «Іаьржа дошув» эзараш тоннаш я. Дукха чакхъяьккхай цига геолого-технически мероприятеш а. ХІьата укх шера производствана юкъейихьай пачхьалкхена 50 эзар сом пайда беш йола 66 рационализаторски предложени.

Л. МОИСЕЕВ.

БІУБЕННА КЪАХЬЕГ

Нальсарен кхаъана чуийнна алат чуэцаш латт.

Укх шера тха къахьегамхоша, коммунисташ керте а болаш, совхарчул гаьнна дикагІа бу болх. Уж берриган а чІогагІа хьинар айдена Іоккъебаьб В. И. Ленина ваь 100 шу дизара сийна хьа-жача социалистически ахьа.

Кхычарел дикагІа а вІаштІехьагІа а болх бу «Октябра 40 шу» яхача совхоза барт тайнача коллективо. Гураьна дийнача ялтий 2600 гектарах 1650 гектар совгІа хулашхар чуийна дІьннад хІанзлехьа. Пачхьалкхенна дІаденнад 2500 тоня гаргга толашагІа дола ялат. Юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара 22—24 центнер йоал тІайнцача дехкарашка дилача 19 центнера меттел. Совхозага йиэла торо а плинал совгІа 500—600 тоня ялат чуэца.

Из хІама ше-шегІа а цІаьхха дага доацаш а карагІдаьннадац. Укх тІеххьарча шерашка совхоза коммунисташа, специалисташа, механизаторашa шоаштa хьалхашка уттадаьд чоалхане даре а кхоачаш дулургдала декхар — шоай совхоз рентабельни хулча йоаккхилга. Совхозе хІоаш беш йолча участкашка кийсбаь дІаоттабаьб коммунисташ, къахьегама дисциплина, культурно-бытовой хьалаш дикагІа тоадаьд. Наха юкъера кхетама болх толашагІча тайпара вІаштІехьбаьккхаб, хІаьта цудухьа ка маьхала а йийннай. ХІанз шоай торонаш а лаьрхІа совхоза къахьегамхой укх шера 100 эзар сомал тІех пайда бе зага ба.

Хьинаре къахьегаш хиларца совхозе цІи хеза на коммунист Евкуров Лахан. Из комбайна тІара Іовоссаш шийнорма 120—130 процент кхоачашъяь валлалпа. Дика къахьег Аутиев Хьажмурда, Енкуров Жабраила. Цар комбайнаш тІа даим хІана агІаш дьина шерашa агІа карара кара тоха цІе вьшелаш.

Совхозе хІара денна кхоташ ю дийнахьа баьча балха. хІаьта дикагІча комбайнерашта шоферашта смена йиетеьрнацул тІехьагІа, шоай новкъостий тІа а бо-даш, ахчан совгІаташ дІа а тел.

Ерригa кхашкара станаш хеза кийчъяь я. Цеча уголокашка дешa йиш я кеода газеташ, журналаш. Йолаш а дІа-ел лела библиотека. Агитаторашa, политинформаторашa балхах мукъача хана механизаторашца бесеваш йолаю цaрна хьашт долча темаех лаьце. Цар хеттарашта жопаш тел. ХІанз совхоза партогранизаце теркайа юкъмоттиге ва коммунистически болхлойн партей московски Совещане решенеш, КПСС ЦК июльски Пленума итогаш йоашха а йоашхаш дІакхетайойтилга.

Районе ялат чуэцаш латт ахча группово кхьисапагІа. хьекха Іо а ца дехкаш, дукхьала комбайнашца оалан тІара дола а дарлаш. Хьакхари ирдари къаьсткъаьста долаш ца чуэнилга укхаза эшаш дац. кхаш оасаьех цІена а за. кхаьча на заьлле а цар тІа комбайнаш чуттмата вІаштІехьа а хиькхаа.

ДІалхача шерашкарчул дикагІа вІаштІехьле йолаш ялат чуэна болабеннаб «Экажевский» совхозе а. Цар чуэца езар 3400 гектар я. хІанзлехьа цу девоиг-нех а ах чуийна дьттаа. Хьункъам планах лаьрхІачул дикха лаккхагІа ба — муих хІара гектара тІара 19—20 центнер хулаш баьннаб, планах 17 центнер бала бийзаьча моттиге. кІа 21—22 центнер хулаш доал.

Балха тІа хьалха латта дикагІа бола механизатораш ма хиллара укхаза цІераш йоах Евлоев Бориса, Нальгиев Хьасана, Евлоев Баматгире, шоферий Чумаков Идриса, Гадаборшев Алихана.

Хьалха хьйоала коартолаш чуэца болабеннаб совхозе хІанз. ХІара денна Грозне Іо а кхухьаш пачхьалкхенна дІател дикача коартолий 10—12 тоня. Хьункъам дика хургболчоз тара да коартолаш лелаяра цІи хеза звеньевойн болча Албогачиев АрсагІа. Куриев Іамархана лелаяу коартолий кхаш. Цар тІайнпаз шоашта лІаеннача участкашка хІара гектара тІара 170—180 центнер коартолаш чуэцара лехар.

«Плиевский» совхозе ялат чуийна доалаш латт. Планах пачхьалкхенна лІаьла езача алата 1000 тоннах хІанзлехьа 1060 тоня гаргга дІаеннай укхаза.

Хьункъам чуэцача укх шера лима къахьег «Назрановский» совхоза коллектива. Партийне, цеховой парторганизацеша, партгруппаша шоай собранешка дийца а, дийса къоастадаьд балха ца яле а ххы яле а йолча участкана малагІа коммунист тІачІоагІиу. Ялат чуэнилга юххьанцарча денощ дала дика вІаштІехьле а йолаш дІадоладелав укхаза. Кхашкара станаш хеза гойтара агитацеца кийчъяьй. Цеча уголоке хаш-ханнахьа хьальувзк къахьегама листокаш, молнеш. ХІара денна ахчан совгІаташ тел ялат чуэцача комбайнерашта.

Ялат чуэцача декхаз хьинар а долаш болх беш ба комбайнераш: 1941 шера ялат чуэцача хена дукхьашха комбайна штурвалі тІа этта Плиев Іалеудин. хІаьта кхетта Беков Махьмад, Боровских Хьамает. Планах 10 гектар йолча моттиге цар хІара денна хьекха а хьокхаш чуийн 12—13 гектар. Пачхьалкхенна ялат дІалуча, ха ца къовсаш, хьинаре къахьегаш ба шоферaш Оздоев Хьасан, Газиев Осман, Мухиев Махьмад, Мальсагов Султан.

Дошлакъий-Юртарча отделене № 1 йолча бригадерча массанена а кхкаслзенна штурвальщица, Дошлакъий-Юрта 8 шера дешара школа дешархо йола Камурзоева Светлана. Цо болх бу 1947 шера денз комбайнерала болх беча, хьокхаме болх барах совгІаташца а баркалашца а дукха белгалаьхача шийдаьна Камурзоев Мусийца цхьан комбайна тІа. Мусас шийберат къахьегам дукхабеза Іомаьзаьд. 8 класс йистеьнахечул тІехьагІа комбайнерка хила уйла йолаш я Светлана. Цунах хургья тха районе эгтара хьалха комбайна штурвала тІа этта гІалгІай йоІ.

Района къахьегамхой шоаш Лаьхенна денна хІоп сийлеонца кхоачашие лаьрхІа ба.

А. ТУТАЕВ,

КПСС Назрани районан секретарь.

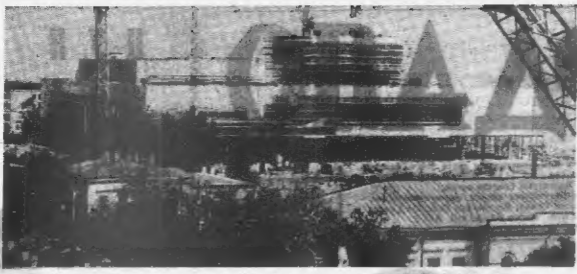

УЛЬЯНОВСК. ХІанз гаьнара гуш я Волга тІара а гІишло — баьччe вальча моттиге хьалъеш латта Ленински мемориальни центр. Балаш укх шера йистодеза гІорт гІишлошъераш.

А. Овчинникова сурт. ТАСС фотохроника.

Поездаш накъайоахаш

ХІанз Назране гІолла низ болча тепловозаша дІауэз бІарг ма кхоачча йІаьха составаш. Вай мехка цаІ город яц укхаза хьо тІахайча поезаш дІавугаргвоацаш. Иштта дуэзаденнад са къонача города цхьанаш шийбоккхагІа баьча «свежарашца».

Тха, машинаькъахой, декхар — поездаштa масса хана а никъ кхераме боацаш, тешаме хилийта, пассажирий бІарг тІаоз аргбелаш цaрна уллуарг экзотика, Іалим хоаде, «товарникашa» хьабахьа мукь сийагІа дІахьулбе, дІахьор — дІабаьйта.

Иштта кхоачашу оаха уж бехктокхаме, чоалхане декхараш?

Духхалга а балла говзалга а дилача хІара шера дегІауx тха коллектив. ХІана тха станце къахьегаш ва 36 саг. Хьалха санна стрелкаш дІа-хьа тетти поездашка байракаилгаш дестига мара ца езаре кхо — юнь саг а тоьаргвар.

Тха машинаькъахой дІаштта шийтайпара городиг хьалулаш латт станцена гонахьа. Дукха за йоаццаш оаха хьалдаьча цІенош ца 8 дезал баха хайншар. ХІанз цаІ бахкло вац тха шийквартира йоацаш. Тоадь нах чубахача къьпача цІеношца а хий хьачудиллад. Духхьал тха боккхой хьашташ кхоачаьдеш цхьа йокхa тижен парки я. Хьалхьнай погрузбурона лаьрхІа контора, хІанаш дораю камера. Дукха яц тхаар санна подъенни прал йолаш станцеш. Хьалха санна болхлой лехаш дІа-хьа ала долаш тха хьу, кхыйолча материалех етта вагонаш аькача. Уж тІехьтІехьа дукхагІа ма укхий укхазы.

ТІеддахоачашьяьй вала вохІ бетта мукъ вагонаш тІа беттара а Іобаккхара а задаш. Загахед совгІа сагьаташ доалаш етта вагон ца зеттийта хьом тІе тхоай ма хуала.

Хьалха хиланнчеш дІаьдаь ткфа а бац хІанзарча машинаькъахочун болх. Хьалхеттел стрелочника а дийшa хила йоа, хІана аьча кхетта шийкнопкаш а тІеІаш вагІа мара ца везеш хургва из. Вешта цу хана-м цох стрелочник яза цІи а дІаргьа. Сигналист хьарга цох.

Ца кера диспетчерски пункт хьасиддаргІолаш я тха станце дукха ца гонш. ТІахха автоматически бертба хІана стрелочницьа беш бола хален боіпелаханий болх.

Цу автоматаш тІа хеттар бараш койса расчеташ е ховш, дика сакхетам, знанеш йолаш хила беза. Цулуьа цу тайпара нах тхоай коллективо дукхагІа хилийта гІерт тха. Шоай профессе езаш, дика машинаькъахой дика кийчлуш дукха ба тхона ийъе.

Дукха аха йиш я машинаькъахочун професси езахнарий цІерaш.

[illegible]

[illegible]

Нинас хержа говзал

Ялат тьамсара долаш я Сосименко Нина. Из тамаш я яц, бера хана денз ялатий аренаца бІарг хьесташ хьалкхийнай из йоллале. Цудухьа ше итт класс йоаккхаче дІахо ше мичахьа дешарга ховиэ ар Нина. Грознески маьхк еча комбината ФЗУ дена йоза из. Цига дешаш йолча хана кхы а чІоагІагІа езалу къонача йоа ше херджа говзал.

4-гІа разряд а йолаш ар Нина маьхк еча цехе тостоведалла балха йоаш. Халеи боккхача теркамцеи бе белаш бар болх.

— ЧІоагІа кхерар со сай балхах ка ца ялар, — яхаш дувц хІанз опыт йолча боллдлочо.

— Дукха хьийлар сона, болхлоша лакха сийдеш йолча, производства заведуюша А. С. Соревенкос. Цо Іомадаьр хІана а балха тІа чІоагІа накъадеэл сона.

Цхьабакъда, Нина Ефимовна ше а яр пахапа тоаш, тІехъьнина болхло. Чехка кхийтар балхах, дукха ха ялалехьа хьалхара толаман а лоьхар.

Дика толамаш доах Нина Ефимовнас хІанз ше беча балха тІа а. Из бригадир я, 35 саг ва цун бригаде. Цо болх кийса вІаштІехьбаккхарах тийша да вай гонерча нах кхоачам хилладу уж раьза хургболаш маьхк доаттаейта. ХІаьта цун из дика вІаштІехь а доал.

ХІара балха процессага хьажа, эшшaвоа гІо де, хердабараштa дІахьехa кхув бригадира. Дукха къахьег цо маьккхечун професси царна езалийтара а. Масала, цхьанна балха говзал йоана Пуцаева Йолудан Мостовиченко Людмилен бавыкар цу цехе балха. ХІаьта хІанз цекара говзал Іоча а еь дика къахьегама толамаш доах цар.

Кхаь шера вІаштта социалистически ахье хьалхара моттиг лелаю Нина Ефимовна керте латтача бригада. Коммунистически къахьегама бригада яха сийлен цІи а мьккар цу бригада хьалхарчарца. Укх шера яах бетта план 27 июне кхоачашйир Нохч-ГІалгІай АССР кхачан промышленности министерствон обкома Союзен-Лампнигон совиналистеча бригада.

Иштта дика къахьег маьккъераша укх бетта а. Июль бетта план ханал 3 де хьалха кхоачаш а аь, планал совгІа 7 эзар соьм маьха продукци арахийлай цар. Дика толамаш доах болхлоша бедал кхоеча а. Масала, укх шера цар кхоьай 25 тоня бедал, из 30 тоня кийча продукци арахеццал я.

— В. И. Ленин ваь бІаь шу дузача денна сийленца накъадехара 100 тоня продукци арахеццал бедал кхое дош денных тха бригада, — яхаш дувц бригадира Н. Сосименкос. ХІаьта са бригадера болхлой дош цаІ долаш балха сий лакха доаттадеши ба, цудухьа вІаштІехьдаргда тха из декхар кхоачаш.

ЧІоагІа раьза я Нина Ефимовна массаза хьокхаме къахьегача, дукхача хана денз шийца болх беча къьпача болхлошта.

ХІара денна толамаш совдоахаш къахьегаш я говза хулгаяхо керте латта маьккхерий бригада.

А. ТАРАНАНОВ,

Грознески маьхк еча комбинато [illegible].

БАРТ ТАЙНА

Грознески сандалой фабрика коллектив В. И. Ленин ваь бІаь шу дузача ден сийна къахьегаш вахте а этта, лакха толамаш доахаш хьайсагІа укх шера. 1969 шера задани 20 декабре хьаттхоачалехьа 1970 шера бІь бетта план 27 март хьатІаккхачалехьа кхоачамъе, аьна, социалистически декхараш тІаийцад цо. ХІаьта царех ца лоархІа а я. Из хьаьакх коллективо дехлача толамаша. Планах йоагІачул совгІа шера иттьа эзараш сомий маьха продукции рослинги е мара ца лийрхІача, духхьал ах шера уж декхараш тІехкхоачашдаьд фабрика коллективо. ЛийрхІачуа тІкъестаха совгІа лахкъенна къахьегам оесиле. Продукцета дІабода цох лахбарах пачхалкхенна 3 эзар гаргга сом пайда хиннаб.

10 бригада коммунистически къахьегама коллектива яха сийлела цІи лелаю. ХІаьта коммунистически къахьегама ударники яха цІи лелаеш 235 болхло ва фабрике. Трепицина Аллас кулгалду коммунистически къахьегама коллектив фабрике хьалхара моттиг дІа ца хецаш, кхы делад санна барт уайна къахьегаш хьавоагІа. Къаьста дика болх бу фабрика Іойилача дена цига къахьегаш йолча Джаниева Яхос. Цул дукха тІехьабисап Межидова Ася, Иванина Раиса, кхыбараш.

Фабрике шоллагІа моттиг лаьккхай Солдоопникова Алла керте латтача коммунистически къахьегамо коллектива яха сийдала цІи лелаеча цхьальтиркай бригада. Шайна йиала керла даим тІеххоачашъю барт тайнача цу коллективо. Бригаде дийагІйола болхло лоархІаш я Егорнчева Лила. Массарел лакхагІа хул балха тІа цо доаха хьокхамаш. Бригада профорг я Лила. Наьха оамалаш дика йовз, безаме, Іимерза, эшшача новкъоста вагІув хьаллаша кийча я. Цудухьа массане сийду цун. Низ, хьинар ца кходеш къахьегаш балха тІа лакха къахьегама толамаш дахарца шоай цІераш шерра дІайовзийтай Исакова Залбас, Устарханова Халимата, Войсонова Аидис, Гайдукиева Саиттас.

Хьалхе латтарий опыт Іомавора, из шерра дІайоаржаяра чІоагІа терко ю фабрике. Цу гІулакха лаьрхІа школа хьайййлай. Цига балха йолха опыте лакха говзали йолча болхлоша Попова Таиса, А. Федоровас, В. Поповас, кхычар лекцеш ей, пайданe хьеламеш ду болхлошта. ЧІоагІа пайдане гІулакх дьбеш Іилман лорда тІа бакхар. Цу лаьтье лоархІаме да зеха балха ца ца йовар, къахьегама дисциплина лакхъяр. Уж хьалаш тоадела кхье болх ритмичне дІагІоргба, къахьегама толамаш совдургда. Цо доаха лакха хьокхамаш керте а лоацаш облсовпрофа президиумо вІаштта шоллагІа республикански сийлен Доска тІа дІаязъю Грозненски сандалой фабрика коллектив.

В. И. Ленин ваь бІаь шу дузача ден сийна дІахо йодача хана кхы а дикагІа къахьега, хьокхамеш кхы а лаьдле ден денид фабрика коллектива.

Е. ЧУХАРЕНКО.

ДЕКХАРАШ ТІЕХКХОАЧАШДЕШ

Ленински къахьегама вахте а этта. «Малгобекнефть» НПУ мехкдаьттахой коллектива воазІ бетта план тІехкхоачаш а ер. планал совгІа дьаьккхад боккха толамаш мехкдаьтта. Уж къахьегама толамаш кхы а лоадаьд управлене мехкдаьттахоша август бетта. Хьалхарча ахе ден задани тІехкхоачашъяьй цар.

Ши шегІа хьакхиевадеш уж къахьегама толамаш. Цун керттера бахьан да къахьегам дика вІаштІехьбаккхар, лакха дебит йола 4 кероа скважина бола болаллийтар, болх ца беш латтa дик скважинаш кха бола бо болаллийтар, иштта кхыдараш.

Планировани экономически стимулировани кердача системагІа болх беча управлене коллективо къахьегама восаде лаьтъаеш задани 1,7 процент тІехкхоачашъяьй. хІаьта хьадоекхача мехкдаьттаген гівсеен дІаболаш 1,9 процент лохбаьб. Из баьхьан долаш ер шу доладелча дена лакхал совгІа мехкдаьттахоша пачхьалкхенна кхоаьд 405 эзар сом ахча.

Уж къахьегама толамаш даггача дикха деккь лаьцад управлене новаторашa, рационализаторашa. Цар производствана юкъейилача, 137 рационализаторски предложене пачхьалкхенна баь пайда 173 эзар сом да. Уж къахьегама толамаш мехкдаьттахоша хетаду В. И. Ленина ваь 100 шу дузача юбилейна.

П. ЛЕВИН.

Къахьегамхой хьаштий ‘йоакхо еш

Вай республике бахача къахьегамхой хьашташ дизза кхоачашдара еррига шоай торонаш оарцагІаьнхой Нохч - ГІалгІай химически завода болхлоша. Товарни продукци арахецара ворхІ бетта план 102,8 процент кхоачашьяй цар. Планах лаьрхІачул совгІа арахийна тайп - тайпара басараш, балонаш, олиф, кхыйола продукци 114 эзар совгІа сома маьха я. Планированеи экономически стимулированеи кердача системех болх беча завода коллективо тІехкхоачашъьяй продукцея реализаци яра ворхІ бетта задани я. Укх бетта цотах дІаяхьийта кийча продукци 25 эзар сома маьха я. Къаьстта дика къахьегарца белгалъьяннай Л. Махтиевзоев М. Паргульгова керте латтача олифа басарами арахецача цехий коллективаш. Цар толамаш кхы а лакхагІа да.

Ю. ДОТМАРЗИЕВ.

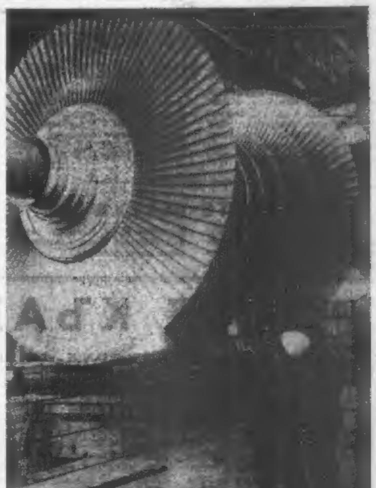

БЕЛОРУССКИ ССР. Лукомльски ГРЭС-е «Центроэнергомонтаж» треста участки коллектива 300 эзар киловатт низ бола эгтара хьалхара турбогенератор вІашагІйолла йоалеинай. Еррига а бархІ оттаргІоляш а уж станце.

Участка коллективо тІаийцад эгтара хьалхара турбогенератор Іоьллаче дійнал хьакхагІа вІашагІйолла дахара декхар.

Сихача темпашца чакхдоаххаш латт котел вІашагІболлиита а. Цо саьата 950 тоня Іи тергьа. Августе гидравлически тохкаме оттабергболаш ба котел.

СУРТА ТІА: ротор дІаоттаю кийчъеш латт.

Г. Усламова сурт.

ТАСС фотохроника.

ПАЧЧАХЬАЛКХЕННА А КЪАХЬЕГАМХОШТА А ПАЙДАНЕ

Къахьегамхой бахара хьай лаккхалара е царна гІауха ахчан пайдаш дукхагІа хилара а дола къьгга тешал да сберегательни кассашкара цар вкладаш дІадлаьа алсамъюлаш хилар.

Нохч - ГІалгІай АССР сберегательни кассашка а хадданза алсамьюла къахьегамхой вкладаш. ДІадахача шера сберегательни кассашка Іодаллад 14,7 миллион сом а 1961—1965 шерашка дилача деронгнел шоазза хийна ца Іеш дукхагІа чул из. 1969 шера 1 январе тІакхзачаш сберкассашка уллаш 93,6 миллион сом дар вай республике бахача наьха, хІаьта укх шерах хьалхарча ах шера республика сберкассашъа пачхьалкхен оборота юкъеяьд бахача наха Іоалаьча къахьегама ахчах кхы тІа а 9.081 эзар сом, цу юкъагІа кхы тІа а хьайиллай вкладий кеда 2069 счет.

Бахача наха Іоа а лаь, сберегательни кассашка Іодехка ахчаш боккъала а халкъа къахьегама да: уж да болхлой, гІулакхеча наьха, колхозхой, интеллигенце.

Ахча сберегательни кассашкa лелаидар — из эггара тешаметІа а вьттув болашагІа а йола форма я. Цунна цхьаьв сберегательни кассашка дІайиау бахача наькъа ахча боккхача чоархІаме да ахча нийса лелаш хилийтара; цо гІо ду советски сом чІоагІдара, цундх пайда нийбу халкъа болхам дегІакхулара.

Советски пачхьалкхено йоккха терко ю вкладчикий хьашташ лоадара. Гражданий шоай доалахьен бокъо ловаш законо. Шийлайна ахча сберегательни кассашка лоадеш улладе йиш я чІоаяе. Цхьан хана массеха сберегательни кассе вкладчик дила е цхьан кассе массехи счет хилийта бокъо лу.

Вкладчик ший Іайнача ахчан йиза бокъо йола ца ва. Мелла хала а дола ахча (50 кепигал кІезигагІа доле) шийсчета тІа а дила, шийхьашт мелдолча хана уллале йиш я цун.

Сберкассе дилаь ахча вкладчика дІа ма дайсхе а деррига е доакъаш долеш дІалу цунна. Вкладашта гІалхода бокъо ца. Вкладчик раьза йоацаш цар чутех такха йиш яц цхьанкхе а тайпа цун декхар. Цу бокъона юкъе ца доагІаш законо боаханa конфискациe ялга оттадаьча уголовни дешайн цаьненташ гаккарек (уж такхара ялиш е боахам беце) е маьрсеи сесаген юкъа йолла вклад ехьара хьакъсьдарга раш мара дац.

Сберегательни кассаша къайла лоаттаю вкладаш.

Масса а тайпара вкладаш я, хІаьта иштта царех тІауха пайдаш а налогах мукъадалийтад. Вкладчика бокъо ду сберкассе улла шийахча дІаяша доверенность далеш хьанза мо ше деттхуле закона болча шийнаследникашта а цаьна. Иштта хьашт долча кхыча сага е организацена дІахьожадe. Из дІахьожадара распоряжене тІа вкладчика белгаллде йиш я, масала, ше из дІахьожадаьча сага вкладчика оттаяьча ханашка хьаьла йола сумма дІатела, цу сага из кхийначул тІехьагІа вклад дІадула, н. кх. дІ.

Цхьабакъда, вклад дІахьожадара распоряжени йича я вкладчика бокъо я ше дийна мелвоча хана вкладах шийхьашт дар де. Цо из йизза дІаэца йиш я, дІахьожара распоряжена йохе а кердаяо яла а йиш я.

Хана мо вкладчик велча цун Іайна ахча цо дІахьожадара распоряжена яьча сага дІалу. чІаьта дІахьожадаьдеце законах болча цун наследникашта кхоачъ. Вкладеш наследникашта кхачарца дукаланенна деррига документаш пачхьалкхен пошлинех мукъадоал.

Доверенности дІахьожадара распоряжении оттае йиш я юкъарчал доацаш вклад уллача сберегательни кассе. Цхьабакъда, вкладчика доверенность оттаде я из дІахьожолга хаде ю йиш я сберегательни кассе доацаш е.

Йоазув-зешар хоача вкладчика цкъарара 50 сомаго къамийна йола вклад дІадара доверенность тешалие чІоагІдаьна хила йиш я. ХІаьта 50 сомал тІех йола вклад дІалдара йоазув-дешар ца хоача вкладчика мелла даже а доле ахча дІадаларая йола доверенность тешалца чІоагІдаь хилала дарган.

Доверенность тешалца чІоагІае йиш я нотариальни контора меттел. вкладчик вахаш йолча юрта Советo а, хІаьта иштта вкладчик болх беча пачхьалкхен учреждене а организаце а, общественни кооперативни организаце а, колхоза е из гІулакх лел волта тІема лаькъо а е из вахаш йолча домоуправлене а. Доверенность тешал ду бехктокхамерча сага кулг лазарпен мукьар тоІадарпен.

Больницашка, госпиталашка, санаторешка, кхыча дарбай учреждене дарбаш деш болча вкладчикаша тела доверенносташ дарбай учреждене администраце кулгаш лазарпен мукьар тоІадарпен тешал даь хила деза.

Сберегательни кассе язъяь вкладчика шийвклад дІахьожара распоряжени, домоуправленегара дІанйккхача, цу закхехьа цІераш яьхача организацеша тешалца чІоагІъе йиш я. Домоуправленена бокъо ецаш вкладаш дІахьожаяра распоряжени тешалца чІоагІъе.

Лоерча сберкассий вкладчикий йиш я шоай Іайна ахча цу кассашкара меттел, лоерча сберкасса кара йолча централни сберкассера а хьийде, хІаьта из СССР хьашт долча кхыча сберегательни кассе дІахьожадайта бокъо а я цар. Нагахьа санна вкладчика тІеххьарча кхаь бетта 10 сомал тІех ахча счета тІа кхиндале мах боацаш хув цІерагІа дІахьожаду сберкассе уллаш ахча, из мелла дукха-кІезига даже а бе доацаш.

Сберегательни кассаша вкладех процента цца лоархІаш а кхажамаш детташ а пайдаш тел вкладчикашта. Аллие чолахка эзь республике гІоаза вкладчикашта деррига а 1.905 эзар сом деннад цу тайпарча пайдаех лаьрхІа.

Укх тайпаех йола вкладаш я сберкассашка ерах: дІадехалпа (цІи белгалъяьа моллагІво дІадийлача дІалуш) ха йиала, условни, кхамамаш уха, текуща счета тІа.

ДІадеххалца йолча вкладашта ахча улладара моллагІа яле а йола ха а оттанц, цхьакхе а тайп условеш а уттарц. Хьашт долча дана цунна тІатоха а доакъош долаш е дизза дІаэца е йиш я из. Цу тайпарча вкладах тІабоагІа пайда шера 3 процента боараш тел, вешта аьлча, хІара эзар сомах шера 20 сом долаш тел.

Вклад ха йиала хул, нагахьа санна ше ахча Іодуллача хана вкладчико 6 бутт балалеьба хьалхагІа из ахча дІа ца деза декхар тІаьце. Цу тайпарча вкладах тІабоагІа пайда шера 3 процента боараме тел, вешта аьлча, хІара эзар сомах шера 30 сом долаш тел. Бакьдар аьлча, вкладчика бокъо я нагахьа санна шийна эшаш хуле йалзача 6 бетта ханал хьалхагІа ахча дІадеха, амма бакъда, тІакха из лаккхагІа болча пайдах а воал, цунна тІабоагІа пайда шера 2 процент долаш дІа а лоархІ.

Условни вкладаш оал ахча Іодуллача хана моллагІа яле а йола условеш уттаерех: дешара заведени йистеяккхалца, кхийна валлалца, н кх. дІ. Сберегательни кассо цу тайпара йола вклад дІалац условн кхоачашьяра тешал ду документ дІаьекхача мара. Уттаь условеш кхоачашхьалехьа ахча дІадала сберегательни касса бокъо яц из ахча Іодиллача сага йоалонхара мукъа бейча мара. Условни вкладах дІадехха йолча вкладехьа санна, шера 2 процент тел.

Боккхача пайдане я кхажамаш уха вкладаш. Царех тІабоагІа пайда дІател, проценташ лаьрхІа а боацаш, шоаз оалаз: апреле хьалхарча декхаре октябра хьалхарча деийден хулча тиражашка ухача кхажамашка хьежжа.

Сберегательни кассе ахча Іодилла йиш я текущи счета тІа а. Из вклад кхачарел эргагІа халар да вкладчико ахча дІайийдара чекаш язьеш хилар. Чек — из доцу тІа белгалдайна сага е чек дІаьекхача хьадда йола сумма дІадала сберегательни кассана ду приказ. Цу тайпара лорадеш ахча улладелча вттув болаш хилар да вкладчико шийахчах де лерхІар, ше сберегательни кассе а ца водаш, моллагІа вале а волча сага доверенность а ца луш, де йиш йолаш хилар.

Чек дІаьекхачов ахча дІателара вкладий хьакьехьаоа операцеш города а района центральни сберегательни кассаша мара яц. Вкладчика фамиле, цІера, даь цІера хьакъехьа дола цхьаккхе а тайпара хІана сберегательни кассага дІакхийтац, хІаьта ахча Іодуллаш дІаьтавеш вкладчико цхьаккхе а тайпа документа кулг е доаш. Сберегательни кассо дІалу дІаьекхачов ахча дІатела сберегательни книжкен цунна ше къаьстта йола контрольни листа, хІаьта уж документаш дІаьекхача хІараннаш вкладчик а ловрх.

Іайна ахча лорадеш леладдар ваттув болаш а пайдане а йола форма я иштта аккрІетта лела пачхьалкхен заемаш, иштта аьлча, шоай облигацеш хьашт хилча сберегательни кассашка хиэла ахчах йиш а лохаьа санна эшаш хуле йолха а йиш йола заемаш.

Наькъа водаш, командировке водаш, отпуск йолча хана дІа-са ухаш, экскурсе уда, н. кх. дІ. ахча лорадеш леладдар ваттув бола хьисап да сберегательни кассий аккредитиваш.

Аккредитива дилла ахча хьаьца йиш я мехка хьашт долча города е района сберегательни касса-ра.

Аккредитив званоа дІалу ши документ — аккредитиви цунцара контрольни листа, хІаьта уж шоаш къаьст-къаьста леладе а деза. Аккредитивах йола ахча сберегательни кассо дІалу из долчо шийпаспорт е из волаи лоьтта кхы документ дІахьекхача.

Лаххетьа мел дийцачох гуш да, ма дарра аьлча, бахача наьха ахча сберегательни кассашка дуввзар къахьегамхой шоай хьаштаж пачхьалкхенчарна айкха цхьана тардолийташ долга.

Сберегательни кассийн общественни организацеш декхар да сберегательни гІулакхa хьалъехьа къахьегамхошта юкъе. цар болх беча моттигашка а санна, иштта уж бахача моттигашка а шерра кхетама болх боаржабелга.

ЯХШААТОВА,

Нохч - ГІалгІай АССР пачхьалкхсберкассийн пачхьалкхкредитни управлене начальник.

ДОШ ЧІОАГІА ДА

Хьалха дІанхоча шерашкарчул 25 ди тІехьагІа ялат чуэца болабелар тха районa боахамий кхаш леладераш. Дале а дика къахьегама толамаш а доахаш ялат воа па деши сихех чуэцаш ба хІара боахама къахьегамхой.

Из хьахьокх укх цифраша: района боахамий кхаш леладераша хІанзале паччахьалкхенга ялат дохкара план кхоачашъяьй. Даьхенга дІаденнад 2550 тонн ялат (хьажкІаш йоццаш) планах доагІар 2500 тонн долча. Из план 25-ча июле кхоачашъяьй. Бакъда хІанзалца даьчох кхоачам беш бац кхаш леладераш. Цар дош деннад паччахьалкхенга планал совгІа цхьа эзар тонн ялат дохка. Из дош кхоачашдара чуэцанза дика ялат сиха чудерзадара дІахо къахьегаш ба хІанз боахамий къахьегамхой. Хьожаргда вай къаьст-къаьстача боахамашка из гІулакх муча оттадаьд.

Укх шера дика хьувкъадаьд гураха дийна ялат «Говец» совхозе. Иштта 521 гектара тІа дийна ялат хІара гектара тІара 27,1 центнер доал. ХІаьта цхьанцайолча участкай гектара хьувкъам 47 центнерага дІакхеач. Цу тайпара лакха хьувкъам кхебаьб № 6 йолча кхай тІа. Из баьхьан долаш района боахамашта юкъе эггара хьалха паччахьалкхенга ялат дохкара план кхоачашйир совхоз. Элеваторе дІакхаьчаб 600 тонн гаргга ялат, пландаь доагІар 500 тонн долча.

Дика латт совхозе ялат чуэцара тІехьа кхашкара ча вІашкатехнага, лаьтта сахилга. Хьалхе а дош деннадар совхоза механизатораша августа хьалхарча деношка чах цІендаь, аьха даьннача кхашка шозлагІа доакъара юа культураш дІайийна бовзе. Гумра юкъара хьайбаш гертара дукха долча цу боахама механизаторашa доакъара юа культураш дІаер хІанз мел бехктокхаме доахІ. Шоаш деннача дешага хьежжа уж культураш дІайийна балара гарга ба механизатораш таханара дийнахь.

Шоай лоалахоел тІехьабиса загга бац «Техинский» совхоза кхаш леладераш а. Доккха даьа лаьнар цар района паччахьалкхенга ялат лохкара план кхоачашъеча. ХІанзале кхоачашъяьй цар паччахьалкхенга ялат докхара план. ХІара гектара тІара тхьаь центнерага кхоачаш доал кІа, хІаьта план ткъеста центнер мара яц. Цул совгІа дика лел совхозе ча вестара а доахаш цах аргІаш деша а. Иштта, цхьа эзар совгІа гектара тІара ча вІашкатеха даьннад хІанзале. Укх баьхаш деча лакхара къахьегама толамаш доахаш хьабоагІа Табалоев Іабдул-Іазим, Гамаргоевдаш Юсап, ХаметхановгІар Іаьлеи Увойси, кхьобараш. Хадавза шоай сменин заданеш дика тІехкхоачашъе карагІдоал цар. Совхоза кхаш леладераша дош деннад укх цхьан-шин дийнахь ялат чуийна даккъа. хІаьта чах аргІаш дераш царна тІехьа богІа.

Района толамаш дикагІа хилийта гІертаг къахьегаш ба «Красноармейский» совхоза механизатораш а. Боахама кхаш леладерашта юкъе белгалбаьннаб Ленина ордена кавалер волча Зилонханов Вахий, Катерханов Оалхазарий коллективашцара къахьегамхой. Лоаппача хана ялата-бобови, ка болча культурай хьувкъам чуберзабаь баьлар уж. ХІара гектара тІара 27 центнер ялат даьккхар. ХІаьта укх шерарча хьалашка боккха толам бе из. Шево яц, массехк дийнахь ялат чуийна барбь совхоза кхаш леладераш.

ХІара боахама къахьегамхошта, вай хьалха белгалдаьчча тайпара, хьалдашка даттача декхарех кертердар лархІа доза доакъара шозлагІа юа культураш дІаер.

Цу гІулакхах дика ва йоал механизаторий. Чах аргІаш дара тІехха лаьтта ебахаш, ялат дІадуаш къахьет цар. Планах ериша дІае еа хьажкІаш 3600 гектар я. ХІанзале кхо эзар совгІа гектара тІа дІайийнай силоса лаьрхІа хьажкІаш.

Механизаторашa дош деннад август бетта хьалхарча деношка шозлагІа юа доакъара культураш дІайийна яха.

МАТЮШИНА,
Урус-Мартана района юртбоахама производствени управлене мертера агроном.

КХАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ЦІЕЙ

Шелковской районе хІара шера хьакхоли къахьегама керда цІейш. Уж да кхедаьча юртбоахама культурай хьувкъам чуийца балара хетадаь. ДІадахача шера цу тайпара цІейш тха района дерригача станицашка чакхдаьхар, хІаьта укх шера а уж дицдеш бац тха колхозий кхаш леладераш.

Укх шера эггара хьалха ялат чуийца баьлар тха района «Путь к коммунизму» колхоза къахьегамхой. Дуккхьала итт дийнахь 2420 гектара тІара гураха дийна ялат чуийца баьлар уж. ХІаьта гектара тІара хьувкъам а дог гІоздоаккхаш бар — хІара гектара тІара 22,5 центнер ялат. Цу тайпара толамаш даха торо хилар лаьтта леладара культура лакха леларах, хий декхадаьттаех бизза пайда эцарах.

Колхоза кхаш леладерий толамаш деллеш дар 25-ча июле хиннa цІей. Ди денъалуш хьекха уллача кІинв тІехьара касараш аьрда даьлар. Кхай тІара йоалаше а ерригача комбайнаша станицагахьа буьд біллар. ХІаьта уж хьаьхачарга хьежаш цигарча стадионе гулбеннабар біаьш колхозхой. Хьахозар духовой оркестра ваз, дукхагІчар бе-зилаш. Уж гулбеннабар комбайнерий, шоферий, штурвальней, массане а сийна хетадаь цІей деззе. Шо-шоай комбайнаш тІара, машинаш тІара Іобесса уж дІатІабоалу трибунагахьа. Царна дукхьалбоагІа боахама сийлен колхозхой Д. В. Кучуркин, А. И. Кочетков, П. И. Юрченко. Цар бе да туди маькхи. Баркал а оалаш дІалу из комбайнерашта. ТІаккха йоалу йоахха йовза митинг. Цига къамьал ду колхоза председатели парткома секретарей Н. М. Травинен, В. И. Пташкинен.

Цу митинге цІераш яьхар дикагІа болча комбайнерий, шоферий, машинистий, кхычар. Ялат чуэцача котало яьккхар комбайнера Сыромля Василе, Якушко Николая. Царех хІаране верхІ біаь тонн совгІа ялат аьрдад. Царна совгІата лу цІе вымпелаш ахчан премеш, кач оалх кІи канех аь вепокаш.

Шофераша юкъе белгалваьлар Мартыновский Юрий. Кхай тІара ю чуева ялат 450 тонн совгІа хиннад. Цун машинах совгІата еннад вымпел йоалл.

Колхоза бригадашта юкъе коталo яьккхар Н. Куценкос кулгалдеча цхьоалагІча бригада коллективо. ХІара гектара тІара 22,6 центнер ялат даьккхад цо. Из баьхьан долаш колхоза правленен, парторганизацей харара кара тела цІе вымпел елар бригадана.

Ялат чуэцача дика новкъостал дир кховзтакъа дешархочо а. Іолийга каваю гулдеча дукха болх бор цар. Цудухьа колхоза правленеи, парткомой царех хІарапена совгІат делар — художественни книжкаш. ХІаьта берригa дешархой туристически путевкагІа Іаьржача форда йисте бохийтаргба.

Кхаш леладерий цІей чакхдаьлар художественни самодеятельноста доккхача концертаца. Из оттадаьдар къахьегамхошта моттигерча артисташа.

Самъердаме чакхдаьлар из цІей.

Ф. ЯКОВЛЕВА.

АГИТАТОР—КХАЙ ТІА

«Лейла еяй! Керда хІама фу денад Лейлас?» Механизатораша из дуцаш хезар тхона «Алханчуртский» совхоза хьалхарча отделене тракторно - полеводчески бригада кхай тІарча стане машина тІара Іойоала Бязнева Лейла біаргагушехь. Иштта хул гаьна кхай тІа болх беш бола нах шоаш болча Йоккхача Ачалкхерча библиотека заведующи Лейла массаза йоагІа.

Наха кхетам бала эзлаш яхьаш еяй Лейла. Боккхача беэмца, дог раьла долаш кхоачашъю из Лейлас. ХІанз из атта корайоагІаргьяи библиотеке. Эггара хьалхе ший доккхар кхай тІарча стане хидар, цига кхаь межка а доалол дехьа а хиина доархІаме событеш дІайовзийтар, къахьегама листокаш араяхар, кІимарe хьоккхача хьалха латтарех дувцар. ІехьабуеараІш тІехьаккхуьогболаш цар къахьегама приемаш дІайовзийтар лерхІ Лейлас. Болхa ди шин сахьат даьлча мара дІаделаде дезаш яц Лейла, хІаьта баллаш иштта сихденнача хана цІагІа йоагІалургйий яl

Ший кашка Іашка а йийца, пияте йоада Лейла, керда газеташ, журналаш, художествени литература керда книжкаш хьа а ийце, юрта 6 километр гаьна йолча бригаде йоада из. Цхьабакъда цу біаьхача наькъах біукъожабаш цо. Ше дІакхаьчача Лейлас дІадувц вай плакета тІа хинна керда хІамаш.

Делкъийга хІама дуа ха тІехкачалехь къахьегама листок араяьйоах. Делкъийга салоІача хана кхашка болх берашта культурни кхетам луш къамаьл доладу. Лейлас кхай тІарча стане ера хоза кийчъяь «Вай Ильич» яха фотомонтаж. Механизатораш боккхача безамца, уйла тІайохийташ хьежар сийлахь-воккхача баьча вахар гойтача сурташка. Цу фотомонтажа юкхе дувц Лейлас хІанз Ленинах, Ленина вахарахи цун гІулакхехи йола материал гул а еш, цо беседаш ю кхашка болх берашта хІара кхьовча дийнахь 10—15 минута. Иштта беседаш ергья Ленин ваь 100 шу довла ди тІаккхачалца. Цу тайпара Лейлас механизатораштa дІаловзийт Ленина Іалаьмате дика вахари революционни гІулакхи.

Бригада цІеча уголоке хьо вахача гургда тьона, хоза яздаь хьалтеха доажа бригада коллектива социалистически доккхараш, тракторашка болх байтара дикагІйола опыт юйла стендаш. Укхаза я стензиа уголок я. Из дерригa даьр Лейла я.

Отделене агрономаца Тутаев Весланаца цхьана дикагІа волча механизатора Чопанов Юсапа балха опыт вІашагІа а теха, лаьрхха яздьяча листока тІа — бюллетена тІа дІайийтар Лейлас. Из мишта а хьежа механизатораша шоай балха къайовлайир из опыт. ХІанз бригаде дуаш ялат чуэцача берригача механизатораша цхьана хьнаре дакъа доалаш я Бязнева Лейла, яхаш. Из бакъда!

ХІанз Лейлас къаьстта терко тІаьхейтай кхашка болх беча наьха салоІам культурни кхетам цІенна хилийтара, бакъда цунна біцлад ферме балха бараш а. Каст-каста хул из хьайбаш леладераш болча. Цо дІайовзийт царна межа дикагІбола хьайбаш леладерий балха опыт.

Библиотеке баьхкий массаза а нах хул. Сайре тІехьанкхалца дІакъовлаш Лейлас библиотека. Укхаза боагІа юртара боккхий а кагий а нах.

Укхаза йоккха йоалача дешара зале массаза хул деша керда газеташ, журналаш. Библиотека книжкаш хІара шера дукхагІа хул. Бязнеевайна хоа юртъ интеллигенцин балха юкъе оза а книжкаш бахача наха дезалурдоаш болх бе а.

Юрта Совета депутати кхалнаьха совета члени хилара тарра Бизневас боккха болх бу юрта бахача наьха культурен кхетам лакхбора, хІараненa бала хьехам ба цуига.

Ший ха я шийна хоар а кхо ца дош бахача наха дІалуш йоала Лейла чІоагІа доархІаш а сий даш е я юртарча нахе. Нохч-ГІалгІай АССР культура министерствал профсоюза обкомон «Геттара дикача балха библиотекаа» яха цІи еннай Бязневас леладеча библиотекана.

В. ТАГУРОВ.

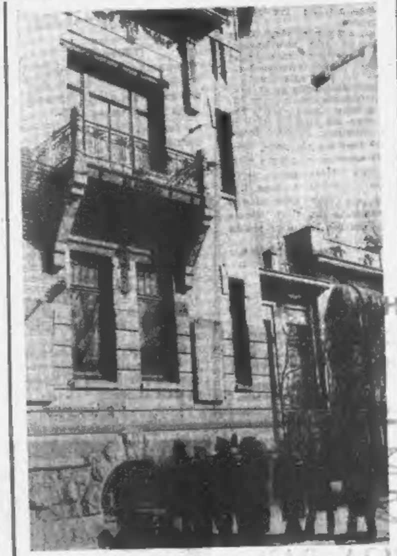

ЛЕНИНГРАД. Кшесинскаяй хьалха хиина особняк. 1917 шарахь укх чу яр большевикий Централни Комитет. Укх здане балкона тІара дуккха а къамаьл дина В. И. Ленина. ХІанз укх здане чу я Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце Печкъьалкхен музей.

ТАСС фотохроника.

Хьайбай йоакхо ю

Сам боали вІашагІкъасталехь балха арабовл Ачхой-Мартана района «Самашкинский» совхозе доакъар Іалашдеш бола механизатораш. Пхиъ агрегат я укхаза кхашкара йол хьаозаш. Цар ахьан дийнахь юкъера лаьрхІача 40—50 тонн йол тІаяхь ферме. Иштта дика оттадаьча гІулакхо тешал ду Іай укх ферма хьайбашта тоъал доакъар хургдалга.

Цкъа дІайийча дукхача меракша тІаьвла буц эггара хьалза хьокхаш хІара гектара тІара 14—15 центнер гулйир доакъар кийчдеш боахкараша. ХІанз из буц шозлагІа хьокхаш я. Цахаддаш болх беш шин агрегат я цига. Дийнахь хьекха йол дукха маьлхе е доагІаж кІала ца уллийташ сихха чуерзош боахк отделене механизатораш. Хьекха йол ферме дІакхухьаш я 4 лафети цхьа автоматашца.

Доакъар Іалашдерашта юкъе къаьстта дика болх беш белгалбаьннаб механизатораш С. Доудетгириев, Х. Зуаупв, М. Поршоев, кхыбараш.

Дика болх бу ферме йол дІакхухьаш боахкача механизаторашa С. Сосаева, К. Темирханова, М. Акуева. Бизза пайда эца гІерт уж шоашка хьаеннача транспортах.

Лафета тІара е машина тІара йол Іойоассача хана кулгаша болх бе беаш хІанз отделене. Из болх механизмай новкъостала бу укхаз. Машина е лафета тІара Іойоассаьча аьлах стогометателапа аргІаш дотташ ва С. Акаев.

ДІаоттаю йол догІо толхаергйоацача тайпара нийсъеш балха тІа лакха хьокхамаш гойташ аргІаш деш ба цу балха йоккха гоаал йола С. Тепсаев, М. Умханов, Р. Коев.

Ала деза отделене Іалашлу доакъар ца гоаденш фермана дІатІеоэлга. ХІанзе шта дІаоттадаьй 800 тонн.

Чуийца даьннад отделене гураьх дІалийна ялат. ХІаьта ховш ца дий доахан леладерашта ча мишта маьхала да. Цудухьа ха а ца йоаеш, из йоачано кхашка тоахадерга а ца хьежаш, хьалхе а 100 тонн дика ча фермана тІа а аьа аргІаш хиь дІаоттадаьд доакъар Іалашдераш.

Дог гІоадаьккхаз доахан леладерий, сийнача доакъара лаьрхІача 50 гектара тІа агротехнически дикагІа болча хана дІайийнача хьажкІаша. Дика хьатІаьннай хьажкІаш.

Доврглаш доакъар Іалашдеча хьийга къа. Цар хьача гІулакхо торо хулийтаргья доахангара йоаккхаргйола продукци дикка лакхъе.

М. ХАМАТХАНОВ.

Болх лерттІа лелац

Тоххана йоухетара болх боалхаеш хилея ба. Цунга хьежа дукха маьхера материалаш хьа цига. ХІаьта царна буровдетараш Іалашбе атта яц. Барити гематити Донбасера, Азербайжанера хьатІаккхуь. ТІаккха цунга дукха мах дІабола.

Из гІулакх тоадара ГрозНИИ болхлоша оттаьча проектах тоъ хама майдашта гаьна йоацаш мехкдаьттахошта керда завод хьатьеш я. Дукха еискени я, углещелочни кхыйола реагенташ арахецаргья завода хьалтьаь хьачa.

Графиках йоагІача хапал тІехьа ца йоалийташ завод болх бе йоалийтара иеа, хьацар ца кхедеш къахьет ца хьалъеш боахкача болхлоша. Цига белгалбаьннаб бетонщикаш Коноплянко Мария, Скибо Александра, бригадир Корнилова Вера, штукатураш Кукурхоева Малапа. Газдиева Дугурхан, Гандалоева Лейла, цар бригадир Олигова Роза. Завода кхагІйола помещенеш цар кулгашка йоахъ я.

— Дика, шоаш хьабу цар шоай болх. Теша мегаргва царех, хьокхане къахьет хІаране. — боах участка начальника В. Мусатова.

Йистейоалаш латт котельни установка. Ала деза, цига къаьстта дика къахьег К. Маннинов кертера латтача звенос. Хьалхара моттиг дІа ца лецаш хьайоагІа из барт тайна коллектив. Установка тІеххьарча котела обвязка я, йоалаш латт. Звено дикагІбола болхлой лоархІаш ба сварщикаш Е. Невеселов, Л. Лапычев, слесарь В. Ерославский. Шоай болх бовз царна, тІехника хьабу.

Котельни установка шоллагІча этажа тІа управлене пульт йиллай. Цу чу балха боарам буста тайп - тайпара прибораш я. Цар кІура газа температура хьахьокхаргья, хьыйола операций чакхбоахаргья. Цу управлене пультера котлашта тІаьхьежам доаттабе, фо дІачутела йиш хургья.

Ала деза, термоизделешта монтажии балхаш дара гІулакх лелара лел.

Цун кертера баьхан специалисташ, лакха гоазал йола болхлой ца тоьаш хилар да. Грознески управленера бараш цу гІулакха башха сагота а бий-хьогІ! Цхьайолча хана цемент, цІе кирпишк, эІамига турбаш ца хиларах болх сеце латт. Краснодарера баьхкача монтажникашa во болх бу. ДукхагІбараш цига болх бераш профтехучилища дешархой бола а каст-каста мастераш хувцалуш дий а яц. Цхьабакъда вІалла хьаІовц цар болх. Цу гІулакха уйла е еза участка начальника новБровина ше сенка бехкевергва, шийгара фу дІадехаргда ха деза, махацара кхетама болх а тоабе беза, и. кх. дІ. ТІаккха гІулакхаш тоалургда.

ХІара гІишлон участке эггара новдзІамегІа дола болхаш кхоачашдеш а прораб Х. Болотов кертера латта коллектив. Балха йоккха опыти лакха гоазали болаш, кІаман зем баккха хоиш, наьха оамалаш дика йовзаш саг ва цу. Цудухьа, ала деза, дІахо йодача хана ца хийттача тайпара дика тоалургда цу участка гІулакхаш. Вакъдар аьлча, біарчча хьинийцача завод хьалхьара болх во лелац. ХІаьта В. И. Ленин ваь біаь шу дуза ди деллеш дІахо йолча хана кхы а дикагІа къахьега социалистически декхараш тІайийцад берригача болхлоша.

В. МАЛЬЦЕВСКИЙ,
«Сунжанефть» НПУ къамьегаш Іиккан ларда тІа оІшаш тІехьбаккхара векхагІ-вола инженер.

ХЬАЛХА ЛАТТ

Ленински къахьегама вахте этточа кондитерски фабрика болхлоша доаха къахьегама толамаш дентара - дента лаккагІа хул. Продукцеха реализаци яра ворхІ бетта план 100,7 процент кхоачашъяьй цар. планал совгІа торгови организацешка дІакхьийта кийча продукци 8 эзар сома маьха я. Товарни продукци арахецара план тІехкхоачаш а еш укх бетта чотах арахийца кондитерски изделе 16,7 тонн я. Социалистически яхьe цахаддаш укх шера хьалха латташ хьайоагІа О. И. Павлова керте латтача карамельни цеха коллектив. Фабрика цехашта юкъе массарел хьалха кхоачашъяьй цо ворхІ бетта задани.

З. ДОШУХАНОВА.

ІАЛАМ ЛОРАДАРА— ДЕННА ТЕРКО

Колхозийн совхозийн кхашка, вай хьунашкен бешамашкей, хьайбаш леладечa фермашка, лоамаш, керча даьгІенашка, хьунийн Іаминй бердий биcтошка, нах бахачa моттигашка, промышленни предприятешка, гаьнаш - хенаш дагІача моттигашка июль бетта гІоне шиншa - кхоккха саг юкъе вола группаш еттажа йиш я вайх. Цар тІехдаьнна чІоагІа зуиш а теркалдеш а да Іалама ресурсех пайда ийбора дешаш. Уж ба «РСФСР-е Іалам лорадарах» дола закон кхоачашдара тохкам беча рейдови бригадай членаш.

Нохч - ГІалгІай АССР Министрий Совета решенех ва рейд чакхйоахк Нохч - ГІалгІайчен ерригача территоре тІа 1969 шера октябрь тІаккхачалца. Цуина юкъе докъа доаш къахьегамхой депутатий городскойн районийн Советий массазарча Іалам лорадара комиссеша, профсоюзии, комсомольсии, кхыча общественни организацеша.

Цхьайола объекташ ха а доаттадеш лоряздал совгІа. рузкъаш юхаметтаувттадара бола Іалама аьь шей рузкъаш цуига юхаметтаувттадулуш хилар лорадиза дорг ца хилара къоастам бу «РСФСР-е Іалам лорадарах» дола закон кхоачашдара тохкам беча комиссей а рейдови бригадай а балха.

Нохч - ГІалгІайчен территори Іалама ресурсашка, баьцовгІашка, рельефага, лаьтта тІехен а климатически а хьалашка дийлай эргаэрга я. Из Іалаьмате йІаьхий я мехкдаьтта. Іалама газ, кхы вайдаера оархалаш дукха хиларца. Вай лаьттех дика зокха дакъа боахка тоаенача хьунийн арена шен бешамашен дІадаьнн да. Нохч - ГІалгІайчен шаьрча кІача районий а доалахача Дагестана а оросительни системаш юзаю дуккха а хиш вай лоамашкара Іо. доладуш да. ДІайийна хІама дика хьувкъача Нохч - ГІалгІайчен лаьтташа мекха тел кІа, хьажкІаш, шекара свекла, баьцалаараш, сомаш, комсаш, кхыйола лаьтта леладерна хула продукташ. Вай хишка, Іамашка, искусственни йолча хий лоаттадеча моттагешка, оросительни каналашка маьхерча фунех дола чкъаьрий да, йоккхий торокаш а чкъаьрий боалаш дегІаболлабара.

Вай хьунаш, хьу иккара, хьу ийчьяра хьаст хинна ца Іеш, лаьттана тІа гІолла а кІал гІолла а уха хиш боазамий хьакъехьа пайсау латтал, пайзанерча чарахьала фауна цІай я. Мах баь акксдоаташ а климатически, ункаццена лоранра, юхаметтаувттаяра деза гІулакхий салаІара цІеnош, санаторши, пионерски лагераш хьалъара хьаккхехьа йола цар роль.

Уж дерригa Іалама рузкъаш лорае деза. Еррига ведомствеш, предприятеш декхарийла я царей пайда ийбеча хана партеи правительствая решенеша уттаяь боккъонаш, «РСФСР-е Іалам лорадарах» дола закон кхоачашде.

ЛерттІа уж кхоачашдара тохкам бара доккхий а воалзамера а декхараш тІадехкав Іалам лорадара республикански совета отраслей комиссешта, къахьегамхой депутатий районий Советашкарча комиссешки бригадаштеи.

ДІахо хІамаш хьувкъийтара бола лаьтта тІехен [illegible] агротехника, удобренеш, хий декхилга ийса юкъекхахьара дешашка хьежаш я лаьтта тІехен дІаюв хІамаш къуакъийтара низ лорабара тохкамаш ду комиссеши бригадаши.

Хьу хьекдара, хьунна, хьун а сомий - хьун а культураш дІаювгІара бокъонаш кхоачашъяра Нохч-ГІалгІай АССР моттигашкарча боахамашка тохкамаш ду «РСФСР-е Іалам лорадарах» дола закон кхоачашдеза тохкамаш деча комиссешен бригадашен.

Иштта вІашагІъехкий бешамаш леларa, чкъаьрий боахама, юрта боахамий зуламаш деча хІамашпавча кьовсама, кхыча дешашта йола лаьрхІа комиссеш а.

Вайцига гІорьлыша чІоагІа дегІахаш латт промышленность, хьалъеш латт мехкдаьтта, химически, машинаш ура, кьу чакхъяхаба, яхчан, промышленноста кхыча отраслей дІанзарча хилара предприятеш. ХІара предприяте хьалду хий в фо а цІендара гІирсаш, цар Іалашду атмосфери фаи хий дола моттигаш зенерча газашцен чакхдийнача хишцен біехьарех лоаделга. Вай Шолж городе лоаэзи тІе а цуа эгІахье а ший хийна чкъаьрий запасаш йовцаш диеад — мехкдаьтта уеш дола чакхдийнa хиш цу чу ухийташ хилар баьхан долаш.

Укх тІеххьарча шерашка чІоагІагІа къовсам лоаттабе баьннаб Шолжа чура хий цІена хилийтара, хІаьта хІара цу массаза дала из кІезигагІа біех а яу. Шолж, цукъа цхьана Грозненски форд, Заводской района Іам, чухача гулдечча тоатолех, хий біехдеча кІамаех бизза лора в беш, бахача наха дза шортта чкъаьрий дола моттигаш хинна дІаотта дукха ха йисаш.

ХІанзлехьа а республика дукхача промышленни предприятешка хинна чакхъинай йоагІаш йола рейдовой бригадаш. Даьча тохкамий юххьанцарча даннеша хьахьувкх Шолж цІена хилийтара дукхача предприятеша хьнаре къовсам лоаттабеш хилар. КПСС ХХІІІ съезда цІерагІа йола кремнит - завод, «Грознефтехимзаводы» объединени санна йолча царех йоккхагІчар хІанзлехьа белгалара толамаш даьхад чакхдувлаш Іохха промышленни хиш цІендара, хІаьта дІахо цуния эша технически гІулакхаш чакхдоахаш а латт цига.

Цунца цхьана гучадаьннад цхьайолча предприятеша, цар даьхье Аргунски шекар доахача заводо, дулха комбинато долаш долча чакхдувла хий цІендеча гІирсех лерттІа пайда ийбеш ца хилар, кердадараш хьалделга йолладеш хилар, царна къестаю капитальни вложенеш дІаухийташ ца хилар.

Рейд дІахо а чакхйоалаш латт. «РСФСР-е Іалам лорадарах» дола закон кхоачашдара тохкам беш гучадаьнна дерригa карагІдийнарашн кхоачамболларашн белгалдергда комиссей итогаш отчеташка, хІаьта республикански кулгалдеча партийни советски организашка дІа а довзийтаргда.

М. МАЦИЕВ,
Іалам лорадара обществa районни комиссе член.

ЖУРНАЛА АРГІАНАРА НОМЕР

Ара а даьнна, хабенвараш дІаккхухьийташ латт 1969 шера август беттара «Сельские зори» яха журнал.

«Хургболча хьувкъама лард» яхача передовой статья тІа дуаш тІадоагІача шера юртбоахама культурай хьувкъам лакха хулга Іалашдара укх деноашка фу де деза.

Терхаме я Ленина орден лелаеча «Кубань» яхача совхоза — лаьтта леладара лакхача культура предприятe керттерча агронома П. Куцовг «Лаьтта культурни леладара» яха статья. Автора къоастам боллаш дувц коллективага ялаташ дика хьувкъилга мишта Іалашдулу. Цу боахама опыт Къилбаседа Кавказа ерригача колхозашкен совхозашкен ка маьхала а юдлаш юкъекхахьа йиш я.

Гураха дуача кІа лакха хьувкъам мишта кхеберга? Цу хаттара къоастам боллаш дола жоп корадоагІаргда «Гураха дуача ялаташта — лакха агротехника» яхача рубрикана кІал кепатехача статьяй подборкаца. Заметкаш тІара ха йиш я гураха дув кІа малагІа культураш хиннача лаьтташка дІаде деза, лаьтта мишта кийчде деза, удобренеш малагІаш а мишта а етта еза, ялат дІадера технологи, кхыдараш. Иштта, Нохч-ГІалгІай АССР заслуженни агронома А. Штырлова къоастам боллаш [illegible]

дешарашка дІайовзийт кІезигдукха щелок дІаьлнача цоний Іаьржача лаьтта йийнача баьцовгІашта подкормка яра опытах лаьцна.

Терхаме я Ставропольски края «Грачевский» совхозе диспетчерски служба вІаштІехьъеккхара практиках лаьца дуаца статья.

Хьайбаш леладерашта могаду оаха бригадира А. К. Байдай «Колхозий Іулеш леладечун къахьегаме» яха статья уйла тІа а ихийта, аьнлгa.

Сомий бешамаш кимсий бешамаш лелаераша теркальергйолаш я сомийн комсийн лакха хьувкъамаш дахара хьакъехьа йола специалистийн практикийн статьяш. Цу дакъе цар дувц августе сомий бешамашкен маьлха комарий бешамашкен малагІа балхаш де деза. Цу хаттарашта дола жоп карадa йиш я «Из августе делаш» яхача материала тІара.

Дагестански АССР «Хрутский» совхоза директора Р. Халифаева лоамашкарча бешамий дика хьувкъамаш кхедара опыт дІайовзийт.

Журнала тІа я иштта юртбоахама балхашта механизаци яра опытах лаьца, производства новаторий къахьегамах лаьца дуаца материалаш а. «Юрта моллагІара деношь» яхача рубрикана кІал кепатехай бытовой темех йоза тервамера заметкаш. Укхаза я иштта «Художника велакъьнар» яха мийниг а.

Зональни журнала августовски номер ешкхза могадь пахе.

С. ЧЕРВОНЫЙ,
журнала редактор.

Іа хьатІекхачалехь шоай хьайбашта кхоачамболлаш доакъар Іалашде гІерт Сунженски района Кирова цІерагІча колхоза кхоалагІча бригада механизатораш.

Шин кІира даьннад укхаза силоса лаьрхІа хьажкІаш чуэца.

Дика къахьегаш ва хьажкІаш чуэцаш вола комбайнер Шилов Дмитрий. Дийнахь нормах 70 тонн шоай гІадамашца хьажкІаш хьакха еаача цун комбайно 160 тоннага дІакхоачаш хьокх уж.

СУРТА ТІА: Шилов Дмитрий шин агрегатаца хьажкІаш хьокхаш волла

И. Пяеева сурт.

Хоам бу АПН корреспондента

КАЬХАТАХ ДАЬ ЦӀЕНОШ

Яйга, чӀоагӀе, ӀалашгӀоллаш атта, йӀовхал дика лораеш йола материал гӀишлошъерашта еза дукха ха я. Къаьстта чӀоагӀа еза из материал Гаьнарча Къилбаседен мехка хьатӀанала хала долча лоамашкен болх бераш та.

Татаре, Оренбурга, Башкире мехкдаьттахошка хӀанзе а кхачад кердача материалах даь массеж цӀа. Сотопласт оал цу материалах. ДӀа-хьа кхуьвча цӀенол панелаш керамаита Куйбышевски Ӏилма-тохкама института экспериментальни цехе яь я. Сенна тара я сотопласт. Из тара я нохкара мозий улхашта, бакъда из боздюзах льиш, каьхетах яь я, улхий долчул доккхегӀа качнилгаш а долаш, цу пластинка тӀа а йоаллаш. Из каьхат шоаш къаьстта дола кӀувнаш чудайта да, сотопласта йоккха йоаца чӀегнаг тӀаэтта сага лови чӀоагӀа я. Цун качилгаш йӀовхал лораеча хӀамах хьалйиза йиш йолаш я, тӀаккха сотопластах яь панелаш цӀенол йовкъашка меттел, арахьарча пенашка яхийта а мегаргья. Панела бакъахьара оагӀув бос бола анодированни алюминий да, хардахьара оагӀув — даьчан хьокса бола Ӏаькъа я.

Керамаита Куйбышевски Ӏилма-тохкема института «гучалькхай», сотопласт яьча харцхурглар, яхаш язду «Волжская коммуна» яхача газето. Из материал гучаяьнна дукха ха я, цхьабакъда гӀишлош еча цох шерре пайда эца йиш яцар: цун технологи тоаяь да хилар бахьан долаш чӀоагӀа деза хулийтар цунга дӀадодар. Института Ӏилма сотрудникий группана мегад ах автоматически лаже тӀа шере сотопластах 150—200 эзар панель кийчъергйола принципиально керда технологи оттае.

Серийни арахеца сотопластах панель хӀама ца эшаш керамзитобетонни яр миссел мара хӀама ца доаккхаш, 16—17 сомал дукхагӀа ца йолаш хургья. Цхьабакъда керамзита бетона квадратни метр 220 килограмм дозел долаш я, хӀаьта сотопласта яр — ерригь 12 килограмм мара яц. ХӀама ца эшаш тхьоаза яйгагӀа! Тайпан, е езаш дец института дӀайита экспериментальни цех заказех хьалйиза хилар. «Татспецстройна» мехкдаьттахошта цӀенош дехьа тӀехьагӀа, массеж дӀа-хьа леза насосни станции контрольно-измерительни аппаратурана эша помещенеш яь.

Ялх метр хула аьхайтта эзар панель Челябинске дӀаяхьийтай. Цу тохкамаш йиш хилийтай сотопласт кийчъя мехка эгара хьалхара цех хьалъяра проект оттае йолае. Из хьалье лерхӀ Красноярске.

(АПН).

ИССЫК ӀАМ ЮХАМЕТТАОТТАБЕРГБА

ХӀама ца эшаш ялх цу хьалха Алма-Атана юхе Тянь-Шана лоамашкя беха дӀабаьлар Иссык яха Ӏам — Ӏаламо Ӏалаьчате хоза хьадиь хӀама. Лоамий Ӏалаьмате боккхача низо—тӀо уаш болча боккхача хотто чукхийтта беррига а чура ӀаркхЪессар из. Из хилар доннощка Ӏалаьмате мехкаш догӀа дийнка Ӏайла хий лоамаш шан Ӏемих хиша дӀа а кийн эзараш топпаш тӀо я лаьтта а тоххош, аьле чу гӀолла чухьедарах. Иссык яхача Ӏам чура 18 миллион кубометр хий сецадеш хиниа лаьттой сунт парӀхе йохаяь дӀаяхийтар гӀум, тӀо, цуй оалаш тӀехьа хьадаьха хенаш, дахьаш йоагӀача Ӏалаьмате йоккхача хин юкъо. Хьалха Ӏам хиннача гӀолла хӀана оӀамига хилг дица.

Бакъда, кхы юха хьахургдолаш дӀадаьнилдах Тянь-Шаня из жовхьар. С. Я. Жука цӀерагӀча Еррисоюзни проектно-изыскательски Ӏилма-тохкамеи института филиала тӀадиллад Иссык Ӏам юхаметтаоттабара проект оттаяр.

ХӀанз геологически тохкамаш ду, топографически сурташ доал. Лаьтта дулаш шовзткъей итт метр лекха сунт тоха езе. Цунна кхераме хургдац тӀон лаьттен дехьаш Ӏаьржа доагӀа хий. Цу тайпара гидротехнически сооружениш ара опыт хӀинзехьа а йолаш я Казахстане: Зайсански чукхийтача чу хьалйй кхоазткъей итт метр лакха йола лаьтта дилла яь Уйлеценски сунт, кьоазткъен итт миллион кубометр соагӀа хий латта моттиг хьалйй цига.

Нагахьа мара ца, хула из хоза Ӏам Иссык наха юхаметтаоттабича хьахургья Иссык яха поселок, дукха юрташ, дӀайийнар дика хьалула колхозни совхозни заразаш гектараш лаьтта хила тӀерзучӀе Ӏаьржа доагӀача хих лораде йиш хургья.

Иссык юхаметтаоттабара кийчо еш бахаш деча хана Къулбехьен Казахстана геологически управление специалистаита гучаяьлар цу Ӏама цхьа къайле: чкъьорий хӀана данор цу чу, кхыметтел цийлача ди чу хула фарель а, сенца дешха доагӀа Иссыка чура хий нагахьа мара ца хула бирзовни белгало йолаш хилар? Ӏама бух тӀо хийра яьниа гӀатӀа моттигаш я, лаьттан хӀалхара цига гӀолла хьаух метан, утарон а кхийола а газаш. Цар хи чу мел доха дийна хӀамаш хӀалакдеш хиннад, хӀаьта Иссыке чура хий бос Ӏаламате хозбеш диннад.

Владимир ГАНЖА.
(АПН).

ЧУКОТКА—СОРБОННАНА

Дерригача дунен специалистий уйла тӀа-тӀа дукхагӀа тӀаувза Советски Къилбаседе кареерзаера методаша. Дукта ха йоаццаш Парижера письмо кхьнад Чукотски къамен округа столицерча — город Анадырерча краеведчески музейга. Сорбоннерча Ӏилматохкамхоша хьашт хиннай Росси къилбаседа-малхбоале кареерзаера проблемаех, цун историех археологехи дакъа Чукотски музея арахьа тӀехкьера изданеш.

ГӀад е беха анадырцахьа французски доттагӀашта оаха материалаш Арктика сорбоннисаш Центро хӀара шера арайоалача дунен хаамаьйта юкъерча «Север» яхача обзора юкъегӀоргья.

Федор РЕДЛИХ,
АПН корреспондент.

Ер сурт Заводской районерча Ӏам йисто дьяккхад. Няха самоӀача моттиго вайна гучча бесса йӀехи я. Цу гӀуламхьа хьокаш саг вовцал-теш?

Н. Нобиковнико сурт.

Спортивни хоамаш

ГОРОДОКАШ

Городокех Нохч-ГӀалгӀайчен хьалхара моттиг яьххара С. Орджоникидзе цӀерагӀерча стадионе хиина дӀьаю чакхъьяннай.

«Труд» общества спортсменаша хьалхара моттига кубоки яьккхар. ШолагӀча моттиге я «Локомотива» (г. Гудермес) команда.

КЪОНАБАРИЙ ЯХЬАШ

Укх шера эгара хьалха кулаш я хӀанз Грозне «Динамо» стадионе дӀайоьхедна Къилбаседа Кавказа кубок лаххара дийтта-пхийтта шу даьнача футболистията юкъера яхьаш. Цу яхьашка дакъа лаца баьхкаб Ростовера, Астраханера, Элистера, Орджоникидзера, Махачкалера, Нальчикера спортсменаш.

СССР спорта мастера тренера Б. Капшникова кулгалду команда а вай республикера цу яхьашка дакъа лоацаш.

О. НИКОЛАЕВ.

Бехктокхаме декхар

«В. И. Ленин ваь 100 шу дизара кийчо ярах» болча КПСС ЦК сонам тӀа белгалду къахьегахошта юкъерча берригача политически балха керттера чулоацам «сийлахь-воккха мыслитель, революционер, коммунистически партий дунен тӀа эгара хьалхара бокхлой-ахархой социалистически пачхалкхдел хьаяьр ма хилара йолча В. И. Ленина историческая роль», партеи халкъон ленински васкетаж чакхдахара эвиттабу къовсам дӀахьокхар долга.

Художественни самодеятельносто искусства средствашца кхоачамду из сийлахьа а бехктокхаме а хӀола декхар. В. И. Ленина юбилейна хетаьча искусства фестивалашкев хьажарашкев хургья спектаклаш, концерташ, театрализовани представленеш.

Цулухьа юбилейна хила ма йоагӀа йоза репертуар хархар — сийлахьа белгалхарча ленинга клубашн культура Шелонии кийчхара эгара бехктокхамегӀа, чоалхамегӀа йолча, хухха къахьега дезача вагӀонех цаӀ я. Цу балха ха а, иза а, творчески гонхаьл хьисап а эшаргда.

Ленински ленинга ю ерига кийчо дӀойодаяла еза художественни самодеятельноста хӀара коллектива, хӀара доакъашхочун, кулгалхочун идейни кийчоина тохкам баргара. Эгара хьалхагӀа техка а техка ха деза хӀаннара репертуар мииштай, шоаш малагӀа пьесаш уттаю, мичта уттаю, клуба сцена тӀара малагӀа проблемаш гӀеттаю. Халкъа театрий, драмкружокий, агитбригадай репертуарага партийни позицешкара хьежа чакхдоала деза, хӀаьта революционни, тӀемий, къахьегамах традицей хорда тӀа къахьегамхой коммунистически кхетамца ахебара пайдана йоацараш цуна юкъера дӀахха а еза.

Беррига клубаш балхлой къаьстта шоаш бехктокхаме ба клубаш сценаш тӀа уттаеча преподаваеш идейн-политически чулоацама хьакъехьа.

Сенгара доладе деза репертуарага хьоыниага? Массаерна а цхьа тайпа реперташ хила йиш ничай. Цхьабакъда, тха белгалакха безам бар массане а кхоачашдаа заргдоаца пардара хьаль цхьа хӀана: ленински юбилейна репертуар хархар — из клубашн культура Шелойи кулгалхой гӀулакх хинна ца Ӏеш, цар правленей, шераыча общественноста, художественни самодеятельноста берригача доакъашхой декхар-а да.

Нагахьа санна шоаш драмколлективана, агитбригадана е демаранта кулгалдеш дадея ташоти сийлаль белгалдарча ленинга бу кийчдергда хӀанзалца къоастадьдецеш, из тахкарча дийнахьа эгара тӀехьадачкха йиш йоаца декхар да. Коллективе из тема юзаш еш, кхы гӀулаклаш деча юкъе а ца юецаш, кхыметтел гаргтахьарча хамара декхар ца хилара а ца юецаш, тахкарча дийнахьа эгара доархӀамегӀа йола йоакко сакъ. Дуццар, халонаш хиларах тӀерадоакххай хӀама а доацаш, йоккхача чотах хила деза.

Барчча вахарах, идеех хьаца дуццар, мегаш ура а уттадеш, чӀоагӀа дуццага, из-м дац клубна сцена тӀа революцен гражданска тӀемен заза дӀахьувкхара ара ца хилар. Тахан Ленина хьахьехьарда дуццага — эгара хьалхагӀа а из да вай кхечара хьакьехьардарь хьалгта, бакъ а долаш, хьинаре дуццага, хӀанзарча хахарча вай сага — коммунизм хьалъеш воаллачун, Советий мехка хьалха латтача болхлочун, цуй дерригача гӀулакхашка а ледадерашка а Ильича идеяшта дола хоаш долаш волча коммунисто куц хӀахьоккхета.

Юбилейни программай представленей берига доакъашхой цхьалохча хӀамаех дорабалар дош. Дунен истори чухьа сийлахь-воккхагӀча вай революце бахьчах лаьца сцена тӀара дуцца йиш яц моллагӀча дешашца, хьоккам хилийтар дуьхьа сценарена ленински цитаташ юкъехувлар мара, кхы деш хӀама а доацаш дувца йиш яц. ГӀулакх цу тайпара чакхдаккха гӀертаро из формализм чакхдувларгея художественни низ ца кхачарген кхоачаргда, хӀаьта из шийн арг Ӏанца представлене идейни оаза Ӏотакъ беш а хургья.

Искусства ленински юбилейна кийчлургья—из да вай низ болаш, партийность йолаш, коаьстатӀчунарча идейни тӀемашка дукхача къахьеганхой, балклой класса хьашташ лорадае хоаш хилар тоххилга.

И. НЕПРЯХИНА,
Нохч-ГӀалгӀай АССР культуре [redacted] цент.

Реплика

МАЦА КХОАЧАЛУРГЬЯ «КХОАНЕ»

Кхо-дит шу хьалха дина хоам [redacted] Наьсарерча лоракте: района больнице кор латтача къьнанча дӀеча хирургически здаве чу инфекционни отделени хьеелла лаьрхӀар. Цу шера гираль ненаранил хьеелла аьна дор денна дош.

Балхаш дӀадолалелар. ТӀаккха массахана сенна цхьа юкъа йигьелар из моттиг. (Укхазарча ремстройучастке система а хиина дӀаяххай ахаргахьа кхьачача гӀолла объект хьал ца еш ютиляга).

ТӀаккха каьхаташ, письмош дӀа-хьа аха доладелар. Большаце юханхераш тхона бӀаргадайра: ланка чу ца хоаш кхьчахьа е дала дукха. Массане тӀа е кхар «кхоане» я, тахане цхьане тӀа е кхаш. Цхьа шу а шиш шу а даьлар болх дӀа ца бодабеш. Керда хьатӀамена шертте дор Выщегуров Хьамид шийлордай болх а бита оарцегӀаьлар из отделени хьеелийта.

— Материалаш Ӏайха хьалаха, — аьлар лорага ремстройучасткера барага.

— Сона хоергий фу эш, гӀошлоушер е митов еш, — аьлар Х[redacted]а.

— Ремстройучастке гӀулакх, — кхача моттига болхлой бишер мера дац, — аьнча да хӀама хинер.

Линолеум лохаш лийлар лор бизача цхьа бетта. Из Ӏойиллен кор асфальт биллен мара хӀама ца эшаш латт из. Кхидола бӀехаш хала балийца даь даьннад. Линолеум а деха юха вахар Хьамид ремстройучастке.

— Тур хьекха Ӏоюлдеш ац из «сайра», — аьлар вокхар. — Из ӀотӀалотае хӀема еза.

Из лохаш дукха дӀа-хьа чхар Хьамид. Из хӀама кора а яь юхаевхар из ремстройучастке болхлой башкийта аьна.

— Из болх моллагӀа болча болхлошка хьабайташ бац. Специалисташ эш. Уж республика ремстройтресто мара бац,—аьлар цунга.

Грозне бийса кхаьккхар Хьамид цу треста начальника воа. Уписаш тӀаккхача гӀорташ.

Цо кхоане хьалххочаергба хьона, аьнна цӀавера. Цхьа ди а шиь ди а даьлар ца боагӀаш. ТӀаккха хабар дера Грознерачхавье оаш буеца мастераш бац. Бераш кхачахьа дӀибахийтад, Наврацова хьалаха, — аьна.

Наврапе-м уж гӀанахь кича гу...

ДӀахо хургдар республика ремстрой треста, багӀахьа дийцача бакъахьа да.

М. КАРАЕВ.

КХАШКАРА АШАРИЙ ОАЗ

Да дӀаходаш тха агитбригада чуйоагӀа ейтта сага колхоза бригаде е ферме из хулаш. Оаха парна кхуьх эгара хоагӀа йоле шаьраш, сатира, якор, делараш, пьесар, лекцеш. Укх денош тхо хилар хьалхарча Боробьев Виктора кулгалдеча бригаде. Ах сахьт мара дехкхиэр оаха цига: кхы соагӀа ха йоце йиш яц, хӀера минот лоархӀ цар. Бакъда тхона хетачох уж 30 минот парна хана жерах йиц-м лургьяш.

Херча талантах я оаха тхоай агитбригада юкъе эйайтараш: колхоза машинистка Загилова Валентинас йиш лекхача тӀем аьле гӀер юк механизаторашта юкъе. Иштта шийга лалуегӀайта хоаш я тхоца дуйхамгӀ хана деза художественни самодеятельносте дакъа лоацаш хьайоагӀа хӀана 9-ча класса дешарло Васильева Валентина.

Тхоаш кхай тӀа дахьесхьа цхьа ши-саг вохийт оаха бригадашка. Церна хов механизаторош миштта бах, дора цар хьехкамаш, дика гӀуллакхаш, кхоачамбоацараш. ТӀаккха тхоай артисташта юкъе дуне оаха из дош. Дикаевр могаве, гӀадат дааноз беш баккха лоамаш сатирически куплеташ дагайока хала даш тӀаккха. Моттигера фактех шортта хул. Цу гӀулакхо цар къахьегама вахарна кхы а чӀоагӀагӀа буза тха концерта чулоацам.

ХӀаьта а алкха хьаьж концерташ «кхаьба» Ӏац тхо механизатораш. Тхоца хул цхьацца лектор, агитатор, художник.

Чулоашам дика болаш хоача вот чу дешцагдоча дешаваца еш шийй лоаца лекцеш агитбригадацарна лектора Федин Николай Васильевича. Шера а цуй тематина. Дукха ха йоаццаш тхо хилча колхоза кхаь бригадех шийй фермех цо дийцар Москве хиннача коммунистически болхлойа партей дунен хьаякъашта юкъерча Совещанех лаьца.

Юхадерзаш тхо механизатораштa, доахи лелалерашта пензанет, тайп-тайпара къахьегама листокаш арахеца довкъастал ца деш, царна библиотекера херца книжкаш юхе ца дуттаж. Тхо кхаша долхача хана тхоца йоагӀа колхоза библиотекарь. Нужнина Тамера лий беза муха а бакьеш. Керда журналаш газеташ, сакъердаме книжкаш кхуьх цо къахьегамхошта.

Иштта колхозхой юхечуберзаьла кхашкара ашарий оаз ца хайтай, царна сакъердам беш хургда тхо тӀехь-тӀехьагӀа тхоай репертуар эрга а йоахаш.

А. УРОЖАЕВ,
Сунженски района Кирова цӀерагӀча колхоза клуба заведующи, агитбригада кулгалхо.

КЕРДА КНИЖКАШ

Укх дийнашка Нохч-ГӀалгӀай книжни издательства зела а теха арахийнад Нохч-ГӀалгӀай писателий правлене «Орга» яхача нохчий меттелара альманаха аргӀара шоллагӀа номер. Альманаха тӀа я Ленинах язьяь Эсамбаева, Окуева стихаш, хӀаьта иштта Эдилова, Сулаева, кхычар стихаш, Ошаева, Саидова, Мусаева цхьан актах йоле пьесаш, нохчий кхичa писателий произведенеш а.

ХӀаьта иштта эрсий меттала арахийцад Вальшонка даьда «ДӀайн поэтера да» яха книжка а. Вай мехкахо волча Вальшонка из книжка издадьа дӀабахача Сийлахь-боккхача Даьхен тӀем тӀа ше а шийца тӀем тӀа хиннача новкъосташе а даь гӀулакхаш дувцаш фронте волча хана оттадаь хинначa записка тӀара.

Книжка лоша дог доагӀаш а хьатӀаккхувча тӀехьенна боккха патриотически кхетам лургболаш а да.

Ч. ЮСУПОВ.

Социализма мехкашка

ГДР

БЕРЛИН. Халкъа Ӏаьдаьа оттача тахьа шера ГДР юрта боахам технически Ӏалашбара хьакъехьа гаьнна дӀахьалхашка баьнаб. ГДР-е 148 эзар гаргга трактор я. 1950 шера хиннарел дкааза дукхагӀа я уж. Республика кхашна болх беш 19 эзар гаргга алет чузца комбайн я. Ялат чуецаш деча балхашта 96 процент гаргга механизаци яьй, шекара соакла — 97 процент. Коартолаш чуецаш деча балхашта аханеа соагӀа механизаци яьй. ГДР хьахиннача тхьоалагӀча, юбилейни шера 1950 шера тьккха хиннача 3-аза дукхагӀа юртбоахама продукци яьаххай.

Юртбоахама машиний механизаций парк хадданза лакхлуш дехьа лакхлуш е вар балха оасарле а.

Хадданза дукхагӀа хул квалифицированни специалисташ а. Дукхьа 1967—1968 шерашка юртбоахама производственни квалификаци Ӏомайяр СХПК 40 эзар соагӀа волча члена.

ЧЕХОСЛОВАКИ

ПРАГА. Остраве районерча Урикса цӀерагӀча заводашкара продукци дулен 12 мехка йоаш. Укх тӀехьарча шерашка уххаза чӀоагӀа дакхденнад халкъа боахама эш химически продукташ йоахнига? Царца а бензол, нафталин, бензин, даьтташ, лакаш, металлически изделешта хий дакхкара эша хӀамаш. Промышленни гӀишлош еча эшеш кӀувкаш арахецара дукхьа дунен хьалхарчарех цхьа моттиг лоац Урикса цӀерагӀча заводаша. Цу объединене продукцех цильагӀа дакъа йоаьал дехьа хӀадохийт.

Урикса цӀерагӀча заводий перспективни планах дӀахо чӀоагӀа дегӀа йоагӀаргья из производство.

(ТАСС).

КАБУЛ. Советски Союза новкъосталца хьалъяьча, цӀенош деча комбинате кердача цӀеношта лаьрхӀача блочни менашта прессовка еш латт.

В. Соболева сурт.
ТАСС фотохроника.

Доазол декъара

БЕЗАМЕ ХИЛА ВАЙ

(НДП-ца ловзаювл ХДС)

Сентябре бундестате хоржара хургдолча хоржаманка юкъеенна йола хоржамел хьалхара кампани чакхйоаллача юкъагӀа чуйолаш латт. ХӀинзлехьа хинна чакхъяьнай гррритача малхбузгерманск политически партей лаьокхӀа йола съездаш. Цу тайпара йола элет эгара тӀехьагӀа чакхъяьнклай бонски «йоккхача коалице» керттерча парте — христианско-демократически союзо. Дукха ха йоацаш копатехий ХДС хоржамел хьалхара программа.

Цхьабакъда, дарегӀча демагогически долча доагде ятерех дизае дола из документ дац малхбузехьен геомийски обозревателий теркам шийна тӀаузвар. Цул гаьнна теркамегӀа из дийг цуьнна цхьаш хана хӀана дац яьнна арадаьнна, «НДП»-ца бувзамаш доаттадара хьакъехьа дола «кулгаллар» яха белгалдоа йоазув керте а яьаль дола христианско-демократий лоакха доаца бронировилг. ГӀулакхош дера пайда кйбе лаьокӀача цу публикаме тӀа ХДС кхоачашдас деххӀараш хоржамел хьалхерча цуй официальни документа тӀарча кӀезигагӀа хьайле йолаш дуаш. Деронга шиннкхаг — чакхдаллалца неофашисташка довтабувлар да. Автобанаша юхаьтахьиц Адольф фон Тадден цун молодчикийн адресагӀара комплименташ. Уж-м цӀалла а боацала неофашисташ. ХӀаьта фон Таддено ше-ш цхьа бахьан мара ца эшаш «фашизма есер» из хиннадий, хӀаьта цудухьа христианско-демократически кулгалхоша шоай функционераш тӀа а хьех «цхьаккха деле а национал-демократашца безаме доацаш ца хила».

Цул тӀехьагӀа неонуьла дийнте бонски доал ду наста шийна цу тайпара дог дика хиларо дерал чуделлача НДП тӀа-тӀа гӀорагӀа шийн гӀуланкхаш леладарих. Фон Таддена бороса дӀакхайкадаьд ФРГ йоккхагӀча гороадий майданаш тӀа шоай хоржамел хьалхара митингаш чакъяхара хӀинзлехьа а низ болча громкоговорителашка кийтъяь массеж автобус ше арадагӀа оттаь хилар. Цига къемаьлеш дерга бундестаге хоржийта уттабаьча НДП кандидаташа.

Малашб уж нах? Кхьдараш а санна дола массеж масал доаладерга вай. Бременера НДП кандидат — хьалха хинна СД (гитлеровски охранка) кулгалхо. Золлингене — хьалха Малхбоален Пруссе нацистски парте гауамтслайтер хиннар. Рейнланд-Пфальце НДП-ча кандидатий спискане керте лато СС лакхерча школе выпускник. Мюнхене хоржийта оттаьна СА (штурмовой отряды) оберуипбаннфюрер, хӀаьта Аугсбурге — нацистски парте имперски пропагандистски служба кулгалхо хинна Майер-Дорн.

Дийна юкъе доаладаь ца аллара, из тӀехьаерар неофашистий ирригача хоржамел хьалхарча кампанешка керте латташ да. Изаморг ва НДП керттерча «идеологех» цаӀ вола Майнберг — 1930 шера дезв гитлеровски парте член, хьалха Гиммлера штаба болхло хиннар.

Доаче, цу тайпара бола зоьта гитлеровцаш ба-хх ХДС кулгалхоша дерез неофашисташ аьле цӀа ца яха а вешта парна «тетхара безамех» хулгда [illegible]. Гучох, ХДС лидераш хьалхе а кийчъеш ба бундестага кеолача состава неофашистанца хьалла гӀуллакхаш делар.

Бонн.
(Телефоница).

А. ЖОЛКВЕР,
АПН—Радио корр.

Фриц Сигер — Нидерландий къаьнигӀчарех воал цхьа скульптор. Боккха а атта боаца а вахара кинъ чакхбаьккхаб ио: штукатур, каменщик, реклами фирми болкхло хилла из.

70 шу даьнна ваштель дика хьелениа волавеннав творчески болх бе, цхьабакъда, цун шийн тайпара а къаьлта а йола таланто частта къовбалкайтан из. ХӀинза Сигера дукхача скульптураш хоьзьою мехка дукхача гороадий улицашн паркашн. ТӀехьарча шинарча лоархӀаме долча цун балхех цаӀ да цӀеча мраморах даь Карл Маркса скульптурни портрет. Цо из соагӀата Советски Союза денид Сийлахь-боккхача Октябра 50-гӀа шу дизарца дувзадения.

ХӀанз В. И. Ленина бюст беш воал Ф. Сигер. Из дага ва революце баьчча ваь 100-гӀа шу дузаш из болх баь вала.

СУРТА ТӀА: Фриц Сигер В. И. Ленина скульптурни портрета тӀа болх беш воала.

ТАСС фотохроника.

ПАТРИОТИЙ ТОЛАМАШ

КАИР, 5 август. (ТАСС). ТӀехь-тӀехьа дукхагӀа ярж Израила дӀалайцача Ӏарбий территорешкарча Духьале ярa болзама операцеш. Цунна дика тешал ду «Аль-Ахрам» яхача газета тӀа араяьхача партизаний гӀуллакхех йолча сводни даннеша.

БӀашагӀкхайттача палестински командоване яхачох бетта израильски оккупационни эсара дуьхьалара 352 операци йир Ӏарбий партизанаша.

Уж гӀулакхойо дирах тайп-тайпара йола 256 израильски автомашена хӀалакхьяй. 11 наблюдательни пункта постa, 86 артиллерийски позици йохаьй, 23 тӀой пайдан доацаче даьккхад, дукха метраш бӀаьха машинийкъ бохабаьб, герза тӀема гӀирси чубола 7 склада, тӀема лаьрхӀа йола тайп-тайпара кхьйола 17 сооружени, 15 водонасосни станци электропередачей линешкара объекта йохаьй. Дукхача хана лаьрхӀа яь кхоъ йоккха инженерни сооружени йохаьй.

Заявлене тӀа белгалдоаккхаь бетта партизанех 34 саг вийнея 11 саг човаки хиннех тӀераьалар.

Хиросимера конференци

ТОКИО, 5 август. (ТАСС). Хиросиме хьайийллар атомни зодородни герз соцадара Еррисьовсни совето (Гемсуйкино) еш йола атомни водородни герз соцадара тӀехьарча дунен халкъашта юкъерча 15-ча конференце пленарни заседани. Конференци хьайийллар ядерни герз деза соцадара, Окинава Японега юхаккхайтийтара, кхераьзлен японо-американски договор дӀадаккхара, атомни герзах зулам даьназрашта деш зала новкъостам лакхдара, машара тӀехьа къовсам лоаттиберий дунен халкъашта юкъера бартцхьоагӀо чӀагӀъяра тӀехьарча дезувгаца.

ХАОТТАМ

Тахан республике гӀоллех Грозне йоачаш а йоацаш, хувцалуш мархаш хургья, лаьгӀо мух хьекхарба, къилбасехна районашка малхбоалера гӀаьхкьача боарамe а хьекхаш, республике гӀолла 20—25 градуси Грозне 21—23 градуси йӀовхал хургья.

Кхоанен ломаш доадеш йоачаш а йоацаш, хувцалуш мархаш хургья, тайп-тайпача оагӀонашкахьара лаьгӀача боарамгара гӀаьхкьача боарамга а бувлаш мух хургба. Бийсашка 11—16 градуси деношка 20—25 градуси йӀовхал хургья.

Метеостанци.

Редактора заместитель
А. А. МЯКИЕВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (2-гӀа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-80; редактора зам.—3-39-11; бехктохкам секретара—3-34-30; партийни оахарх культурах, промышленносте отделий—3-42-30; юрта боахамах письмай отделий—3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (2-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-80; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря—3-34-30; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательстве типографи. Революце проспект, 7-84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7-84.

СФ05161. Заказ № 3359.